

NOTES SOBRE LA REPRESSIÓ FELIPISTA A LA DIÒCESI DE GIRONA

JAUME DE PUIG I OLIVER

Resum

Després del 1714, la repressió filipista en els cercles eclesiàstics presenta dos aspectes: les mesures preses contra els austriacistes més notoris, i les mesures per a atemperar alguns càstigs en el camp de la provisió de beneficis mitjançant la neutralització de les regalies en aquesta matèria, amb la complicitat de la Cúria papal.

Es descriu un manuscrit de la Biblioteca Diocesana del Seminari de Girona, on hi ha un tractat sobre la irregularitat dels preveres que havien pres les armes contra Felip V, i un formulari per a ús d'afectats potencials per a demanar al bisbe la conversió d'un benefici proveït pel papa, en virtut de «ius devolutum», en benefici personat, i d'aquesta manera es donava la volta al paper del rei en el procés de la provisió.

Paraules clau

Repressió filipista, austriacistes, regalies, «ius devolutum».

Abstract

After 1714, philipist repression (Philip V supporter) on ecclesiastical circle has two sides: the measures against the most marked up austriacist items (Austria's monarchy supporters) and the measures to temper certain punishments in the field of provision of blessings by neutralizing the rights in rem (royal rights) by the sponsorship royalties on blessings with the complicity of papal curia. That is described on a manuscript of the BDSG (Biblioteca Diocesana del Seminari de Girona), where there is a treaty about the irregularity of priest that took up arms against Philip V and a form available to potential users in order to get from the bishop a conversion of a blessing provided by the pope under a "ius devolutum" for one's personal benefit ("benefici personat"), thus diverting the whole process of the king power.

Keywords

Philipist repression, austriacists, royal rights, «ius devolutum».

Vet aquí una temàtica que no ha estat estudiada amb detall. El setge final de Barcelona, la desfeta de 1714 i les conseqüències que va tenir en tots els ordes s'han endut l'atenció preferent dels estudiosos. Entre altres raons, perquè hi ha molta més documentació sobre Barcelona que no pas sobre

Girona. I també, diguem-ho clar, per l'interès intrínsec de la matèria. Això no obstant, bé caldria fer un esforç per veure què va passar o com van passar les coses a Girona. Amb aquest treball voldríem incitar a una recerca més aprofundida sobre la política eclesiàstica gironina del període immediatament posterior a la guerra de Successió.

La tesi oficial i ben real és que l'episcopat gironí del primer terç del segle fou filipista.¹ Sobre aquest teló implacable de fons, però, la documentació eclesiàstica deixa entreveure esclatxes, i per això ha semblat adequat fer una primera temptativa, molt parcial, que hauria d'anar seguida, ja que no en va precedida, d'altres recerques més sistemàtiques i detallades.

ELS FETS MILITARS

Comencem recordant que el 12 d'octubre de 1705 Girona es lliurà a l'arxiduc d'Àustria, Carles III. El gener de 1710 el rei arxiduc entrava a la ciutat. Al cap d'un any, el gener de 1711, Girona es rendí al duc de Noailles, que la tenia assetjada. L'abril de l'any 1712 el general Wetzel intentà recuperar-la per a l'arxiduc, però cap al final d'aquell any el duc de Berwick obligà el general austríac a fugir de Girona. A partir de 1713, la ciutat ja no canvià més de bàndol.

ELS FETS ECLESIASTICS

Miquel Joan de Taverner i Rubí, bisbe de Girona del 1699 al 1724, després de la guerra era el bisbe més antic de la província eclesiàstica Tarraconense. En qualitat de president d'aquest ens, organitzà un concili provincial a Girona el 1717, les constitucions del qual foren redactades per ell mateix.² Aquell mateix any publicà un edicte imprès sobre "la fidelitat que se deu guardar al rei nostre senyor Felip V".³ Val a dir que entre el clergat hi havia hagut força austriacistes, de temperatures diverses, algunes exaltades. El prelat va practicar una política subtil d'allunyament o expulsió del bisbat d'aquells elements del clergat regular i secular marcadament contraris a la causa borbònica. El mitjà emprat foren les llicències de predicar i confessar. Privant-ne

¹ Josep Maria MARQUÈS, *Una història de la diòcesi de Girona*, Bisbat de Girona-PAM 2007, 152.

² Id., *El concili Tarraconense de 1717; el procediment*, dins "AIEG", 38 (1998), 217-233.

³ L'edicte és del 14 de març del 1717, i fou registrat a G-148, f 79r-82r.

els individus afectes a la causa austriacista, els impedia l'exercici normal de les activitats pastorals i, al capdavant, no tenien més remei que emigrar o entrar en l'opacitat. Complementàriament, situà a les trenta parròquies clau del bisbat rectors de la seva absoluta confiança, que havien estat clergues familiars seus. Ara bé, un cop controlada la situació de manera suficient, el mateix prelat, entre 1715 i 1718, va concedir a 10 clergues les corresponents dispenses d'irregularitat per haver pres part a la guerra.⁴

Aparentment, la dada és anodina. Els cànons prohibeixen als clergues participar en fets bèl·lics, sota pena d'incórrer en irregularitat, situació que els priva d'exercir el ministeri i de fruir de les prebendes que els sustenten. Les llicències concedides pel bisbe anul·laven la irregularitat, i així, el clergue afectat podia seguir exercint les seves funcions i gaudir de les prebendes annexes al seu benefici. És a dir, el bisbe permetia al clergue l'exercici del ministeri, malgrat la irregularitat incorreguda en el moment de la guerra.

Sabem per una altra font que els clergues considerats irregulars eren els que havien participat en fets bèl·lics precisament antifilipistes. Que la qüestió havia pres estat a la diòcesi després del desenllaç de 1714 ho demostra un anònim, el *Responsum pro veritate in quaestione de irregularitate in occidente ad propriam defensionem*, inclòs en els folis 218r-221r del ms. 18 de la BDSG que reproduïm *infra*, en l'apèndix II. Aquest opuscle estudia la irregularitat dels *escolars* que havien pres part en la defensa de la ciutat durant el setge de Noailles. Aquests escolars eren clergues o aspirants a ésser-ho, perquè el *Responsum* diu clarament que la irregularitat els impedia obtenir beneficis i promoure's a la tonsura i als altres ordes, *effectum assequendi beneficia et sese promovendi ad primam tonsuram vel alios ordines*. El *Responsum* és un allegat jurídic contra aquests escolars, incorreguts en irregularitat. L'argumentació és espessa i barreja diversos tipus de consideracions: la fidelitat jurada a Felip V a les Corts de Barcelona de 1701-1702 i la consegüent injustícia de

⁴ Dispensa d'irregularitat a favor de Miquel Andreu, clergue, 19 juliol 1715: G-147, f 1r.

Ídem a favor de Francesc Planas, 21 febrer 1715: G-147, f 22r.

Ídem a favor de Jaume Castellar 10 setembre 1715: G-147, f 87v

Ídem a favor de Narcís Coderch, 20 setembre 1715: G-147, f 97v.

Ídem a favor de Salvador Morell, 27 febrer 1716: G-147, f 124r-127r

Ídem a favor de Francesc Casellas, 2 maig 1716: G-147, f 152r.

Ídem a favor de Pere Vila, clergue de Figueres, G-147, 5 juliol 1716: f 180r.

Ídem a Francesc Corominas, clergue de Girona, 2 desembre 1716: G-148, f 1r.

Llicència d'irregularitat a Vicenç Oliver, de Pineda, 4 febrer 1721: G-149: f 99r.

Dispensa d'irregularitat a favor del Dr. Pere Lagrifa, 30 juny 1717: G-149, f 102r.

la guerra, el fet que alguns clergues eren sospitosos d'haver matat o mutilat (= ferit greument) uns trànsfuges que passaven al costat filipista, etc. En un moment determinat, es fa èmfasi en el fet que el Papa no havia deslligat ningú del jurament de fidelitat prestat a Felip V, la qual cosa significa que quan Climent XI va reconèixer Carles III com a rei de les Espanyes, el fet, ultra causar consternació en les files filipistes, podia ésser invocat pels clergues imputats d'irregularitat com una causa diriment de la mateixa falta. El *Responsum*, doncs, havia estat escrit per confirmar i deixar clar que els clergues que havien pres les armes contra Felip V havien incorregut en situació d'irregularitat, la qual cosa els impedia l'accés als beneficis eclesiàstics. En aquest context, les dispenses del bisbe Taverner orienten en una direcció ben precisa: bo i restant un prelat filipista, prenia certes distàncies a l'esguard de la política repressiva del rei borbònic, i no es deixava imposar cegament segons quines regalies. Així, quan el marquès de Castelrodrigo mana recollir butlles del Papa que poguessin suspendre gràcies concedides al rei, el bisbe de Girona declara que no en té cap.⁵ És a dir, se'l treu de sobre.

Bisbes posteriors, Pere de Copons i Baltasar Bastero, van seguir dispensant irregularitats.⁶ Per tant, cal comptar que aquest problema va fer la viuviu entre 1715 i 1730, i que l'actuació episcopal a l'esguard dels *irregulars* no fou considerada satisfactòria per la Cort.

Quin sentit podia tenir la percaça de butlles papals que poguessin suspendre gràcies concedides al rei? De quines gràcies es tractava?

A parer nostre, el mateix ms. 18 de la BDSG pot orientar cap a la solució del problema. La darrera peça que conté, publicada en l'apèndix III, és un esborrany o model d'instància per sol·licitar que un benefici proveït papalment amb motiu de *jus devolutum*, pel fet que el rei hagi privat al bisbe de l'exercici de la seva jurisdicció, sigui transformat en personat i així en pugui disposar el beneficiari. Un model d'instància es fabrica perquè els seus possibles usuaris el puguin fer servir, de manera que la peça s'ha de considerar un producte de la cúria per resoldre un problema. Quin era aquest problema? El mateix document ho diu clarament: es donava el cas que alguns beneficis parroquials, obtinguts pels seus titulars segons les normes establertes pel concili de Trento, no havien pogut ésser conferits dins el termini legal de sis mesos perquè el rei havia impedit al bisbe exercir la seva jurisdicció, "*interdictus erat*

⁵ El fet es produí el 27 de setembre de 1718: G-147, f 209r.

⁶ A favor de Josep Comas, de Pineda, 9 de febrer de 1728: G-152, f 42r. Ídem a favor de Marià Illas, 5 de juliol de 1729: G-152, f 131r.

per regiam potestatem in exercitio [sic] suae jurisdictionis". Caldrà cercar alguna prova positiva en forma d'edicte, de cèdula o de reial ordre que justifiqui el que en el ms. 18 de la BDSG es dóna com un fet acomplert. Hi hagué, doncs, un acte hostil de Felip V contra el clergat gironí, que consistia a inhibir la jurisdicció del bisbe en matèria beneficional, és a dir, en el camp administratiu.

El descabdellament del problema fa pensar que el rei intervenia com a patró suprem dels beneficis del seu regne o en virtut d'una regalia més alta. Si tenim en compte la percaça empresa per Castelrodrigo de butlles papals que anullessin gràcies, competències o regalies concedides al rei, la intervenció reial privant al bisbe de l'exercici de la seva jurisdicció en matèria beneficional –no ho hauria pogut fer de cap manera en matèria sacramental!– indica que alguns aspectes de la gestió del prelat gironí eren malvistos. La mesura, tan dràstica, tenia alguna relació amb les llicències d'ocupar beneficis concedides a clergues que havien guerregjat contra el rei? Tot lliga massa per desestimar la versemblança de l'explicació.

L'esberrany o model segueix informant que hom havia ideat un mecanisme per contrarestar la intervenció hostil del rei, que paralitzava un aspecte essencial de la vida dels clergues: l'accés al benefici, és a dir, el plat a taula. El mecanisme consistia a invocar el principi del *jus devolutum* i fer proveir el benefici per una autoritat més alta, en aquest cas el Papa, a favor d'un clergue de la Cúria, amb el qual, en un segon moment i amb el permís del bisbe, es pactava la conversió del benefici en personat,⁷ amb la qual cosa el benefici entrava en la dinàmica de relacions entre persones privades i s'escapava per sempre més de l'esfera d'influència d'un possible patronatge reial, i àdhuc, fins a un cert punt, de l'episcopal. Això implicava un mínim d'organització i determinades complicitats a la Cúria Romana, on els beneficis personats no podien ésser ben vistos, perquè el concili de Trento n'havia previst la supressió. És clar que a la Cúria només li calia plantejar la qüestió del *jus devolutum* per tal que el Papa proveís un benefici a favor d'un home de palla; la conversió d'aquest benefici en personat era una responsabilitat que assumia el bisbe, evidentment per tal capgirar una regalia i preservar la immunitat eclesiàstica, finalitat sempre santa, fins al punt que justificava aleshores l'ús d'un mitjà dubtós per assolir-la.

Insistirem en el fet que el document que es publica en l'apèndix III no fa

⁷ Sobre els beneficis personats a la diòcesi de Girona, cf. Josep M. MARQUÈS I PLANAGUMÀ, *Els personats i permutes de beneficis al bisbat de Girona (S. XVI-XVIII)*, dins "AIEG", 40 (1998), 99-130.

referència a un cas particular, sinó que és un model estandarditzat, i aquí rau la seva força. Des del punt de vista canònic, salvava tots els principis que s'havien de salvar, bo i fent vana la pretensió del rei de demorar la col·lació del benefici, gràcies a la intervenció oportuna del Papa, que en la jugada actua com un veritable *deus ex machina*. Al preu, això sí, de deixar sobreviure en l'esfera eclesiàstica la pràctica d'un *capitalisme* beneficial que Trento havia estigmatitzat.

Tot això s'hauria de tenir en compte en la història general i en la particular de Girona, sobretot per no caure en equívocs a l'hora d'interpretar el fet que a mitjan segle XVIII el rei borbònic de torn va imposar –allegant les disposicions del concili de Trento– la supressió dels personats.

Parlàvem al principi d'esclètxes en la política de repressió filipista dins l'esfera eclesiàstica. La pressió del rei sobre els beneficis atorgadors a clergues que havien estat hostils a la seva causa obligà la Cúria de Girona a posar en marxa mecanismes que en temperessin els efectes: llicències d'irregularitat per causa de fets bèl·lics i conversió de beneficis proveïts per Roma en virtut del *jus devolutum* en personats. Bo i restant fidels a la monarquia borbònica, és evident que els bisbes consideraren que la repressió transgredia certs límits. La política "*du bâton et de la carotte*" que van adoptar, sobretot en matèria beneficial, contribuïa a fer una mica menys estridents els excessos de la repressió. De la qual no paren d'aparèixer aspectes nous.

Apèndix I. Descripció del ms. 18 de la BDSG.

I. ENQUADERNACIÓ

1. Cobertes

- a) Mides de superfície i gruix: 30 × 335 × 45.
- b) Material: pergamí enfosquit.
- c) Indicacions escrites: contratapa II, signatura donada per Pere Bohigas al ms. durant el 1936: "Ms. 188 | VI-II-15".

2. Llom ras, del mateix pergamí.

- a) Tipus, tècnica i nombre de relligadures: els plec són cosits entre si i directament a les tapes mitjançant cinc nervis interns que no en treuen d'externs.
- b) Descripció de les seccions. A dalt, en tinta sèpia i escriptura coetània del ms.: "Discepta-|-tiones Be-|-neficiales". A baix, etiqueta quadrada de paper blanc enganxada, amb la cota actual del ms.: "BDSG | Ms | 18".

3. Altres elements:

- b) Tancadors: han desaparegut.
 - c) Cobertes (folres) del mateix paper que la resta del ms.
 - d) Talls sense particularitats.
 - e) Capçalera a dalt i a baix.
 - g) Llavis del mateix pergamí.
4. Conclusió. Data: segle XVIII.

II. COS DEL VOLUM

1. Composició material: manuscrit miscellani i factici.
2. Matèria: paper.
4. Folis: 303 folis manuscrits + XXIX folis impresos.
5. Dimensions: 217 × 310 × 40.
6. Plecs:
 - 1) Plec coix, de 1/2, folis 1-3.
 - 2) Plec de 4 × 2, folis 4-11.
 - 3) Plec de 3 × 2, folis 12-17.
 - 4) Plec de 8 × 2, folis 18-33.
 - 5) Plec de 16 × 2, folis 34-65.
 - 6) Plec de 9 × 2, folis 66-83.
 - 7) Plec de 6 × 2, folis 84-95.
 - 8) Plec de 11 × 2, folis 96-117.
 - 9) Plec de 9 × 2, folis 118-135.
 - 10) Plec de 14 × 2, folis 136-163.
 - 11) Plec de 3 × 2, folis 164-169.
 - 12) Bifoli, folis 170-171.
 - 13) Bifoli, folis 172-173.
 - 14) Bifoli, folis 174-175.
 - 15) Plec coix, de 1/2, folis 176-178, amb taló inicial.
 - 16) Plec de 5 × 2, folis 179-188.
 - 17) Plec de 3 × 2, folis 189-194.
 - 18) Bifoli, folis 195-196.
 - 19) Bifoli, folis 197-198.
 - 20) Bifoli, folis 199-200.
 - 21) Bifoli, folis 201-202.
 - 22) Plec de 2 × 2, folis 203-206.
 - 23) Bifoli, folis 207-208.
 - 24) Plec de 6 × 2, folis 209-220.
 - 25) Plec de 6 × 2, folis 221-232.
 - 26) Plec de 6 × 2, folis 233-244.

- 27) Plec de 7×2 , folis 245-258.
- 28) Plec de 5×2 , folis 259-268.
- 29) Plec de 6×2 , folis 269-280.
- 30) Plec de 6×2 , folis 281-292.
- 31) Plec coix, de 6/5, folis 293-303.

7. Fragments:

- a) En el plec 8), entre els folis 97 i 98, hi ha intercalat un imprès, format per un plec de 2×2 , de les mateixes mides que la resta dels folis, numerat I-IV.
 - b) En el plec 9), entre els folis 126 i 127, hi ha intercalat un altre imprès, format per un plec de 2×2 , de la mateixa mida que l'anterior, numerat V-VIII.
 - c) Després del plec 10), hi ha intercalat un altre imprès, que fa 200×300 i forma plec de 3×2 , numerat IX-XIV.
 - d) A continuació, hi ha intercalat un altre imprès, que fa 203×296 i forma plec de 5×2 , numerat XV-XXIV.
8. Foliació acabada el 19 d'abril de 2011, contínua, en llaips i xifres aràbigues, a l'angle superior dret del *recto* dels folis manuscrits; els impresos intercalats duen numeració correlativa en xifres romanes.
9. Numeració de plecs començant al quart (foli 18 seg.) i arribant fins al desè, en tinta i xifres aràbigues, posada a l'angle superior esquerre del primer foli de plec (1-7).
10. Filigrana de la creu dins escut o fulla, del tipus VALLS I SUBIRÀ 1488, documentada a Olot el 1506 i el 1531, a Capellades el 1557, filigrana abundant des del segle XVI fins al XVIII i procedent de Catalunya.
12. Sistema de ratllat en forma de plegats tabellaris, generalment tres.

III. CONTINGUT LITERARI

I

1a. Folis 3r-4r. f 3r, *inc.*: "Clausula verificato prius coram ordinario loci iure patronatus ...".

F 4r, *exp.*: "... ad Regiam Cancell. glos. 16, n. 19 et sequent. Vivan. De jure patronatus pe 2. lib. 5. cap 2. n. 96".

2a. Identificació de l'autor i obra: ANÒNIM, [*Diverses notes jurídiques sobre el dret de patronat en causes beneficials*].

II

1a. f 4v, *inc.*: "Arbor ...". *Ib.*, *exp.*: "... son Pare del dit llorens casá ab la

dita Mancia”.

2a. Identificació de l'autor i obra: ANÒNIM, [*Arbre genealògic de la família Colom, de Mont-ras, patrona del benefici fundat a Sant Iscle d'Empordà per Pere Colom*,⁸ *prevere, el 6 de juny del 1582*].

1b. Folis 55r-11r. f 5r, *inc.*: “Jesus. Maria. Joseph. Pro Reverendo Laurentio Perals,⁹ et Colom presbytero et Beneficiato Ecclesiae parochialis villae Turricellae de Monte Garino Gerundensis Diocesis, contra Reverendum Martinum Roig¹⁰ presbyterum et Beneficiatum Ecclesiae parochialis Villae de Pals

⁸ L'escriptura de fundació del benefici, del dia 6 de juny de 1582, s'ha conservat: ADG, G-78, f 159v-162r. Aquest mateix dia Pere Colom dotava el benefici dels sants Pere i Jaume, de Mont-ras, G-78, f 162v-165r, i fundava una causapia per a donzelles del mas Colom, de Mont-ras, a maridar, G-78, f 166r-170r; D-8, f 247r-262r. També s'ha conservat l'època de 50 lliures per drets de notaria dels beneficis fundats, del 3 de juliol de 1582, D-241, f 78r. Qui era Pere Colom? A l'ADG hi ha dos Peres Colom, segurament oncle i nebot, en barreja en els mateixos documents. L'oncle i fundador del benefici i de la causapia el 17 de novembre de 1554 permutava el diaconil de Sant Gregori amb Pere Cases, canonge de Sant Feliu de Girona i obtentor del benefici de Sant Pere del Mercadal, ADG, G-73, f 291r. És prevere de Sant Iscle d'Empordà, on segurament havia arribat el març de 1556 en permutar el diaconil de Sant Gregori (altra vegada, i això fa pensar que el diaconil era un personat) amb la sagristia de Sant Iscle, obtinguda per Miquel Safont Cella, ADG, G-74, f 115r. Des de Sant Iscle, el 1577 feia patrimoni a favor de Pere Colom, el nebot suposat, clergue de Mont-ras, D-238, f 158r. El 1588 el vicari general conferia el benefici acabat d'instituir per Pere Colom sènior a Pere Colom júnior, clergue de Mont-ras, D-241, f 77r. A finals de maig de 1588, concretament el 28, s'esdevenen actes indicatius de la mort de Pere Colom sènior i de l'execució de les seves voluntats: Ponç Bonet dota efectivament la causapia fundada per Pere Colom a favor del mas Colom, G-83, f 30r-38r, i el benefici dels sants Pere i Jaume a l'església parroquial de Mont-ras, de béns del dit Colom, G-83, f 38v-45r. Encontinent el 29 de maig de 1588 el vicari general confereix a Pere Colom –júnior– el benefici de sant Pere de Mont-ras, D-241, f 49v, i és ratificat pel vicari general al benefici de Sant Iscle el 10 de juny següent, D-244, f 52r. Encara el 12 de maig del 1591, hom consigna uns censals de la marmessoria de Pere Colom, prevere, al benefici de santa Maria de Sant Iscle d'Empordà, G-85, f 110r. La primera declaració de la causapia fundada per Pere Colom que coneixem, a favor d'Antiga Betlem, casada amb Bernat Valls, pagès de Vilaromà, és del 30 d'octubre de 1597, G-93, f 112r. L'any 1609 era administrada per Vicenç Carreras, àlies Marquès, de Palafrugell, D-262, f 136v. Se sap que Pere Colom júnior era mort el 1611, perquè aquell any Ponç Colom, pagès de Mont-ras, presentava Pere Coderch i Colom al benefici de Sant Iscle, D-264, f 55r. Aquest benefici queda en mans dels Colom de Mont-ras: D-284, f 145v; D-287, f 83r; A-126, f 145r.

⁹ Com diu l'explicít de l'ahegació, la sentència del litigi fou favorable a Llorenç Perals, i el vicari general li conferia el benefici de Santa Maria de Sant Iscle d'Empordà aquell mateix any 1705, ADG, D-359, f 91v. El 1735 Llorenç Perals, titular del benefici diaconil de Torroella de Montgrí, el permutava amb el de Sant Joan, del mateix Torroella, i un personat fundat per Isidre Hugas, l'altre actor de la permuta, D-359, f 124r. Perals consta mort el 1749, quan hom presentava al benefici de Sant Joan de Torroella de Montgrí, vacant per la seva mort, D-403, f 60r.

¹⁰ Martí Roig i Colom devia ésser parent de Llorenç Perals i Colom, i ambdós havien de tenir vinculació familiar amb els Colom de Mont-ras. El 1696, essent clergue de Palafrugell, instava la col·lació

etiam huius Diocesis Gerundensis. Referente Illustrissimo et Admodum Reverendo Domino Josepho Gallart,¹¹ I. C. et D. D. Doctore meritissimo, V[icario] G[enerali] et Officiali, Judice huius causae ...”.

del benefici de santa Maria l'Antiga, de Peratallada, vacant per òbit, ADG, D-351, f 111v. El 1699 fundava un personat dotat amb 300 lliures, D-353, f 198r; i el permutava immediatament amb Josep Ribera, rector de Torrent, a canvi del benefici de santa Maria l'Antiga, de Pals, D-353, f 199r, que el 1700 renunciava, D-354, f 184v. L'any 1707 és titular del benefici de santa Maria l'Antiga, de Pals, D-361, f 53r; i el permuta amb un personat que tenia Josep Piferrer, clergue de Calonge, D-361, f 88r. El 1711 el vicari general li conferia el benefici de santa Maria, de Fontanilles, D-365, f 80v. Aquell mateix any permutava el seu benefici de sant Ponç, de Cruïlles, amb Salvador Romaguera, obtentor del benefici de santa Elena de la Seu, D-365, f 133r. El 1712 Martí Roig preparava el seu darrer assalt: augmentava amb 875 lliures el personat que tenia fundat, D-366, f 122v, i el permutava amb Joan Pla, prevere de Palafrugell, obtentor del benefici de la Trinitat i santa Maria, de Palafrugell, D-366, f 123v. Havent-se quedat sense benefici personat, aviat n'adquiriria un altre, permutant el seu benefici de sant Domènec i sant Bernardí, de Pals, amb un personat d'Ignasi Moret, D-366, f 142r. L'afició als personats és una constant en la vida de Martí Roig. Una notícia del 1713 permet saber que el vicari general autoritzava la translació del personat fundat per Martí Roig, llegat per Josep Ribera, rector de Torrent, a favor de Jaume Riera, clergue de Lladó, D-367, f 186r. Al cap de dos anys, el 1715, Martí Roig es fa càrrec de la tutoria dels fills d'Antoni Gallart i Hereu, pagès de Pals, D-369, f 62v. El mateix any cedia el benefici de santa Maria, de Fontanilles, a Jaume Massaguer, a canvi d'un personat fundat per Messeguer, D-369, f 250r. La darrera notícia coneguda sobre Martí Roig és que l'any 1734 cedia el personat fundat per Ignasi Moret, de 600 lliures, a Domènec Roig, clergue i possible parent, D-388, f 169v.

¹¹ Hi ha un Josep Gallart, originari de Perpinyà, on havia fundat un personat dotat amb 20 dobles d'or, que l'any 1668 permutava aquest benefici amb Gaspar Dotart, capellà de Santa Maria del Palau de Barcelona i obtentor del benefici de Sant Joan de Perpinyà, ADG, D-323, f 156r-157v. Hi ha també un Josep Gallart, clergue de Tremp i vicari general del bisbe de Girona, que el 1703 fa procures a Domènec de Castells, donzell, a Joan Gallart, metge de Tremp, D-357, f 28r; i a Francesc de Valls, cambrer del monestir de Sant Pere de Camprodon, D-357, f 83r. Siguin o no idèntics els dos personatges, Josep Gallart és documentat com a vicari general de Girona des del 1703, on intervé en qüestions beneficials diocesanes, D-357, f 128v, i en d'altres de la diòcesi d'Urgell, D-358, f 168v, G-144, f 216v. Rector de Vilablareix el 1705, D-359, f 165r i 174r; l'any 1706 permuta aquesta rectoria amb Fermí Pons, prevere d'Arbúcies i titular d'un personat de 4.950 lliures, D-360, f 40r. Ràpidament extingeix aquest personat i en funda un altre a l'església de Valldeflors, de Tremp, dotat amb els censals del primer, D-360, f 230r. Potser per tal de controlar aquesta operació i les seves conseqüències, el 1706 mateix fa procura a Joan Antoni Areny, ardiaca major d'Urgell, D-360, f 229r. Aquesta procura també pot tenir relació amb el fet que el 1708 Josep Gallart obté el benefici de santa Brígida de Mur, D-362, f 203v. Com a vicari general de Girona, el 1707 taxava el nombre de residents de la comunitat de preveres de Castelló d'Empúries, que tenia una renda de 3.000 lliures anuals, en 25: 18 beneficiats, 2 rectors, 4 domers i un xantre, D-12, f 326r-327r; estructura que es va mantenir fins a la Desamortització i que es va reflectir en l'armari esplèndid del S. XVIII de la sagristia, on hom pot comptar encara avui vint-i-cinc calaixos, un per a cada clergue. El 1709 rep del Papa el benefici de la sagristia de Figueres i n'encarrega la procura a Josep Anglada, domer de Figueres, D-363, f 48v i 91v. L'any 1710 permuta aquest darrer benefici amb un personat fundat per Francesc Garrofa, D-364, f 46v. La darrera notícia sobre Josep Gallart és la més significativa: l'any 1711 el bisbe Miquel Joan de Taverner i Rubí el destituïa del càrrec de vicari general,

F 11r, *exp.*: "... Ex quibus omnibus in favorem dicti Laurentii declarandum venit, et ita speratur, salvo semper. Dat. Gerundae die 18 Martii anni 1705. Dominicus Miró¹² V. I. D. Obtinui pro dicto Peralis et Colom sententia lata die 20 dicti mensis et anni. Scriba C. E. Francisco Serradell".¹³

2b. Identificació de l'autor i obra: Domènec MIRÓ, *Allegacions jurídiques a favor del dret de Llorenç Peralis i Colom al benefici fundat per Pere Colom a Sant Iscle d'Empordà*.

F 11v en blanc.

1c. Folis 12r-155. f 12r, *inc.*: "J. M. J. Cum diuo Narciso ...".

F 15r, *exp.*: "... Ita vt diffamatio requiritur quando sit apud bonos et viros gravatos ne aliquid ... (*fine mutilus*)".

2c. Identificació de l'autor i obra: ANÒNIM, *Pro Reverendo Martino Roig et Colom Presbytero contra Reverendum Laurentium Paralls Presbyterum (esborrany)*.

Folis 15v-17v buits.

III

1. Folis 18r-24r. f 18r. *inc.*: "Argumentum. Beneficium, cuius sunt patroni Reverendus Claviger Ecclesiae de Vidreras, et tres operarii dictae Ecclesiae, praesentatum Reverendo Francesch¹⁴ a dicto Reverendo Clavigero et Operario Majori an sit ei adjudicandum amoto (*seq alio cancell*) praesentato ab aliis duobus operariis dictae Ecclesiae de Vidreras".

F 24r, *exp.*: "... stante statuto vel consuetudine quod beneficia dentur certo generi personarum illis et non aliis sunt danda et conferenda, Barthola in vot. lib. 2, vot. 33, n. 9. Dr. Geroni Fontdevila".¹⁵

a causa d'haver estat partidari de l'arxiduc, D-365, f 5v.

¹² Si el procés s'esdevenia essent vicari general Josep Gallart, era anterior a l'any 1711; en aquest cas, el Domènec Miró que hi intervenia no podia ésser el canonge esmentat per PONTICH, *Series*, f 300r, i profusament documentat a l'ADG a partir del 1715: ADG, D- 369, f 172r-173; D-375, f 24v, etc.

¹³ El 1707 és clergue de Girona i el vicari general li confereix el benefici de sant Pere de Cassà de la Selva, vacant per òbit del titular anterior, ADG, D.361, f 141r. Era escrivà de la Cúria el 1710, D-364, f 203v.

¹⁴ El 1669 Francesc Salvador és domer de Maçanet de la Selva, i Antoni Vallmanya, obrer, el presenta per al benefici de sant Sebastià de Maçanet, vacant per òbit, ADG, D- 324, f 66r. El 1672 són executades lletres papals que confereixen la rectoria de Palamós a Francesc Salvador, clergue de Lloret, G-133, f 221v. L'any següent, com a rector de Palamós, fa la professió de fe preceptiva, D-328, f 122r.

¹⁵ És possible que sigui el jurista de Girona esmentat com a tal el 1683, quan substitueix Joan Pla en la procura d'Isidre Fontdevila, clergue, ADG, D-338, f 52 bis; però la notícia no és segura. Hi ha, efectivament, dos Jeronis Fontdevila, pare i fill. L'any 1718 el Jeroni Fontdevila pare fa patrimoni a favor del seu fill, vidu i clergue, de 20 lliures sobre el mas Boils de Riudellots de la Selva, D-372, f 208r. Si el Jeroni Fontdevila fill és el personatge que intentem documentar, aleshores probablement

2. Identificació de l'autor i obra: Jeroni FONTDEVILA, [*Allegacions a favor del dret de Francesc Salvador a obtenir un benefici de Vidreres*].

IV

1a. Folis 24r-29. f 24r, *inc.*: “Pro Capella¹⁶ contra Barnés.¹⁷ Argumentum. Vocato a fundatore beneficii est ei adjudicandum in casu vacationis, praecipue si ei est praesentatum idem Beneficium ...”.

F 29v, *exp.*: “... Ex quibus salvo. Doctor Hjeronimus Fontdevila. Obtinui pro dicto Capella”.

2a. Identificació de l'autor i obra: Jeroni FONTDEVILA, *Pro D. Hyeronimo Capella contra D. Michaellem Barnés (sobre un benefici de Torroella de Montgrí)*.

1b. Folis 30-31. f 30r, *inc.*: “Pro Doctore Hjeronimo Capellá contra Reverendum Michaellem Bernés Addisio ad immediatum juris discurssum. Dubium noviter susceptum an teneat praesentatio facta de dicto Doctore Capella ...”.

F 31v, *exp.*: “... Sed imo potius illum magis confirmare. Et ita”.

2b. Identificació de l'autor i obra: Jeroni FONTDEVILA, [*Addició al discurs precedent*].

V

1. Folis 32r-36v. f 32r, *inc.*: “Argumentum. In institutione Beneficii in qua reperitur dispositum praesentari deberi consanguineum fundatoris, illum videlicet qui sit eidem proximior in gradu parentelae parentum suorum vel al-

es tractaria d'un vidu posteriorment incardinat. En tot cas, el 1702 és nomenat jutge de les baronies episcopals, D-356, f 109v, subrogant-se a Miquel Falcó en el càrrec de jutge de les baronies de Bàscara, Crespià i Dosquers, D-356, f 110r, i fiscal de la Cúria, G-144, f 6v, càrrec que encara ostentarà el 1705, D-359, f 187r. El 1711 se subroga a Miquel Serralta, de la Bisbal, com a jutge en les baronies de la mitra, D-365, f 23v. El 1721 el vicari general el nomena advocat fiscal, D-375, f 64r, i el bisbe, jutge de les baronies, D-375, f 74v, subrogant-se a Concordi Llaudés, jurista de Besalú, D-375, f 91r, i Pere Saüic, jurista de la Bisbal, D-375, f 102v. El 1724 Jeroni Fontdevila és prevere i hom el presenta al benefici dels sants Isidre i Miquel, de Blanes, D-378, f 138r. El 1729 torna a ésser nomenat advocat fiscal de la Cúria i de la mensa episcopal i jutge de les baronies, on se subroga a diversos: D-380, f 240r; D-381, f 6r; D-382, f 82r; D-383, f 52v, 55v, 56r.

¹⁶ Ja a finals del segle XVII, el benefici de Torroella de Montgrí havia estat controvertit entre Jeroni Capella i Miquel Barnés. Al mateix temps que Narcís Monràs i Bernés, pagès de Cervià, on radiquen els Barnés, presentava el 1687 Miquel Barnés, prevere de Cervià per al benefici de Torroella de Montgrí vacant per òbit de Salvi Busquets, el vicari general de Girona conferia l'any 1688 en virtut de sentència a Jeroni Capella, clergue de Torroella de Montgrí, el benefici instat per Barnés, ADG, D-342, f 215r; D-343, f 119v. El litigi devia ésser el guanyat per Fontdevila, perquè més endavant Jeroni Capella segueix gaudint el benefici de Torroella fins a la seva mort (1731), sense que això li impedís d'anar darrere altres beneficis: D-363, f 43v, 75v; D-376, f 88v; D-385, f 222v.

¹⁷ Per a Miquel Barnés o Bernés, cf. nota anterior.

terius ipsorum, si aliqui fuerint, in casu vacationis, consanguineo fundatoris seu proximiori est de jure conferendum beneficium, etsi non praesentato a patrono ...”.

F 36v, *exp.*: “... Ex quibus salvo. Doctor Hjeronimus Fontdevila. Obtinuit pro dicto Michaelle¹⁸ sententia lata die 28 Junii 1681 Sebastià Xambó¹⁹”.

2. Identificació de l'autor i obra: Jeroni FONTDEVILA, *Pro Rdo. Michaelle Estanyol Batlle contra Joannem Negrell*²⁰ (*sobre un benefici de Fontanilles*).

VI

1. Folis 37r-43r. f 37r, *inc.*: “Argumentum. Fundator alicuius Beneficii qui ad jus patronatus passivum ipssius vocat consanguineos suos cum qualitate quod presentandus in casu vacationis sit aetatis 14 annorum, an in casu presentationis requiratur quod consanguineus presentatus habeat annos 14 completos vel suff[ic]iat quod habeat annos 13 completos, et annum 14 inceptum ...”.

F 43r, *exp.*: “... Et ita salvo. Doctor Hjeronijmus Fontdevila”.

¹⁸ Els Estanyol i Batlle són de Cruïlles. Miquel Estanyol i Batlle és fill de Joan Puig Estanyol i Batlle, el qual l'any 1660 el presentava per al benefici de sant Ponç, de Cruïlles, vacant per matrimoni del seu germà Antoni Estanyol Batlle, ADG, D-315, f 146r. Més endavant, el 1672, Miquel Estanyol ha reunit prou diners per fundar un personat, que li és formalment conferit pel vicari general, D-327, f 61v. Aquell mateix any Miquel Estanyol permuta el seu personat per la rectoria de Castell d'Empordà, per a la qual és declarat hàbil, amb Josep Solà, el qual permuta de seguida amb Joan Clausells, obtentor de la clavaria de la Bisbal: D-327, f 62r, 63v; D-328, f 97r. El 1676 Estanyol permutarà la rectoria de Castell d'Empordà pel benefici personat fundat per Josep Gomis, bo i augmentant-lo amb 625 lliures, D-331, f 112r, 113v, i permutant-lo amb Felicià Soler per la sagristia de Sant Feliu de Boada, d'on ja no es mourà mes, D-336, f 86v. Acumulà el benefici de santa Maria, de Fontanilles, conferit el 1681 pel vicari general en virtut de sentència, D-336, f 167v, que suposem que és l'obtinguda per Jeroni Fontdevila. L'any 1685 fou presentat per Joan Ribot i de Vinyals i obtingué el benefici de sant Vicenç, de Fontclara, D-340, f 94v. El 1696 consta mort, perquè hom procedia a proveir aquest darrer benefici, D-351, f 115r.

¹⁹ Només trobem documentat com a notari de la Cúria l'any 1674 un Francesc Xambó: ADG, D-329, f 214v.

²⁰ S'ha conservat el document amb el qual Joan Negrell i Hereu, clergue de Cruïlles, instava la col·lació del benefici de santa Maria, de Fontanilles, controvertit amb Miquel Estanyol, vacant per òbit de Salví Estanyol Batlle, D-336, f 110r. Posteriorment, el 1687, Joan Negrell fundà un personat de 625 lliures i el permutà amb la rectoria de Cruïlles, D-342, f 147r i 149r, on també l'any 1695 acumulà el benefici diaconil, D-351, f 74v. El 1699 permutà la rectoria de Cruïlles amb un personat fundat per Miquel Esteve, D-353, f 184r. En data incerta, en tot cas després del 1696, obtingué el benefici de santa Maria, de Fontanilles, car l'any 1711 vacava a causa de la seva mort, D-365, f 57v.

2. Identificació de l'autor i obra: Jeroni FONTDEVILA, *Pro Baudilio Carós*²¹ [*en causa amb Narcís Rosselló*].²²

VII

1. Folis 43r-47r. f 43r, *inc.*: “Argumentum. Patronus post elapsum terminum edicti obtenti et publicati per primo presentatum, an possit alium praesentare. Et edicti termino elapsso non admititur tertii comparentis oppositio, nec etiam post reproductionem dictarum literatum edicti ...”.

F 47r, *exp.*: “... Et ita salvo. Dr. Hjeronijmus Fontdevila. Obtinuit pro dicto Texidor sententia lata 25 septembris 1684. Scriba Xifra.”

2. Identificació de l'autor i obra: Jeroni FONTDEVILA, [*Josep Teixidor*]²³ *en causa amb Joan Solés*,²⁴ *pel benefici de Santa Cristina de Corçà, 1684*].

VIII

1a. Folis 47v-54r. f 47v, *inc.*: “Argumentum. Praesentatus in aliquo beneficio ab existente in quasi pessione praesentandi est in illo instituendus.

²¹ Baldiri Carós instava el 1693 la col·lació del benefici de sant Esteve, de la Seu, vacant, al qual havia estat presentat per Jaume Busquets, moliner de Riudellots de la Selva, D-348, f 183v, sense èxit. El 1696 era rector de Sant Andreu Salou, D-350, f 135r. Poc abans o poc després, prenia possessió de la rectoria de Sadernes, G-142, f 72v, acte no transcrit. El 1698 permutava la rectoria de Sadernes amb Jaume Güell, obtentor d'un personat, D-352, f 146v. Carós augmentava de seguida el personat amb 600 lliures, apujant-lo així a 1.800, i el permutava amb Galceran Nató, rector de Sant Andreu Salou, D-352, f 148r i 149r. Carós era mort el 1728, puix que l'abat de Sant Pere de Galligants conferia la rectoria de Sant Andreu, vacant per òbit del titular, a un altre, D-382, f 32r.

²² L'any 1693 el vicari general conferia a Narcís Rosselló en virtut de sentència el benefici de sant Esteve, de la Seu, D-348, f 232r. El 1699 Narcís Roselló, canonge, era mort i el benefici passava a Joan Rosselló, presentat per Joan Rovira, D-353, f 181v.

²³ L'any 1669 Josep Teixidor és un clergue de Jafre que funda un personat dotat amb 160 lliures, D-324, f 258r, i el permuta amb el benefici diaconil de Ruplà de Jeroni Camps, rector de Saus, D-324, f 259v. El 1671, essent ja prevere de Jafre, funda un altre personat dotat amb 98 dobles d'or i el permuta amb la sagristia de Ruplà, en mans d'Antoni Carbó, D-326, f 205r i 207r. El 1679 Teixidor permuta el seu diaconil de Ruplà amb Isidre Quintana, que ha fundat un personat, D-334, f 122r, i tres anys més tard, el 1682, permuta la sagristia de Ruplà amb Joan Mas, detentor d'un personat que acaba d'augmentar, D-337, f 179v. No consta com el 1683 Teixidor era clergue de Sant Llorenç de les Arenes; aleshores Jaume Ros Llogaia, pagès de Sant Jordi Desvalls i de Garrigoles, de can Ros de les Olives, el presentava per al benefici de la seva parroquial, D-338, f 55r. La sentència en virtut de la qual el vicari general conferia a Teixidor el benefici de santa Cristina de Corçà es conserva a l'ADG, D- 339, f 136v. El 1695 els confreres de sant Esteve de Ruplà el presentaven per al benefici de sant Esteve segon, de Ruplà, vacant per òbit del titular, D-351, f 47. L'any següent instava i aconseguia la col·lació del benefici de sant Antoni de Cadaqués, al qual el presentava Joan Bruguera, pagès de la Bisbal, D- 351, f 263r. Consta mort el 1699, deixant vacants els beneficis de Cadaqués i Corçà, D-353, f 211r i 242r.

²⁴ Hi ha més d'un Joan Solés, només un en relació amb Corçà, d'on és clergue abans del 1686. És plausible que el 1684 pledegés per obtenir el benefici de santa Cristina; més tard, l'ardiaca major li

Jus Patronatus alicuius Beneficii relictum heredi alicuius loci seu Mansi dicitur annexum tali manso seu loco, et spectat eius possessoribus. Jus Patronatus passivum alicuius Beneficii relictum decendentibus proximioribus talis mansi seu domus est illis conferendum in casu vacationis si habent qualitates ...”.

F 54r, *exp.*: “... Ex quibus omnibus in favorem dicti Corsellas declarandum venit salvo semper. Doctor Hjeronimus Fontdevila”.

2a. Identificació de l'autor i obra: Jeroni FONTDEVILA, [*Llorenç Corsellas*²⁵ *contra Pau*²⁶ *i Antoni Camps*,²⁷ *pel benefici de Santa Maria de les Preses*].

1b. Folis 54r-58r. f 54r, *inc.*: “Additio ad immediatum juris discursum pro dicto Reverendo Laurentio Corsellas”.

F 58r, *exp.*: “...5. Llorens Corsellas opositor”.

2b. Identificació de l'autor i obra: Jeroni FONTDEVILA, [*Addició al discurs precedent*].

IX

1. Folis 58v-64r. f 58v, *inc.*: “Pro Michaelle Quintana²⁸ contra Joannem

conferia la sagristia de Torroella, D-341, f 87v, després d'haver perdut el plet amb Josep Teixidor.

²⁵ Llorenç Corsellas va perdre el plet, i per això en la documentació de l'ADG que hi fa referència no hi surt el benefici de les Preses. Se sap que era d'Olot i que devers el 1669 havia fundat un personat dotat amb 500 lliures, que permutava amb Jaume Masmijtjà per la rectoria del Torn, d'on prenia possessió el 1669: D-324, f 127r, 128v i 285v. El personat que havia fundat i permutat es traslladava l'any 1678, en virtut de llegat de Jaume Masmijtjà i amb confirmació del vicari general, a favor de Baldiri Camps, nebot del vicari, D-330, f 235r. Corsellea mantenia la rectoria del Torn el 1679, quan feia procura a un notari de Girona, D-334, F94r.

²⁶ El 1666 és clergue d'Olot i insta la collació del benefici de santa Maria, de les Preses, D-321, f 122r, no se sap amb quin resultat. Des del 1681, és canonge de Santa Maria de Besalú, i des d'allí insta la collació del benefici de santa Maria, de l'església del Tura d'Olot, que el vicari general li confereix en virtut de sentència, D-336, f 42v i 106r. El 1684 obté de manera semblant el benefici dels sants Simon i Judes, de Sant Esteve d'Olot, D-339, f 162v i 203v. El 1686 consta mort, perquè hom procedia a proveir aquests beneficis, D-341, f 105v i 146v.

²⁷ Hi ha un Antoni Camps, botiguer d'Olot, que el 1684 presentava al benefici dels sants Simon i Judes Pau Camps, fill, oncle o d'alguna manera parent seu, D-339, f 162v. Un altre Antoni Camps és clergue; aquest rep del vicari general i en virtut de sentència el benefici de santa Maria, de les Preses, a la mort de Baldiri Camps, sobrevinguda el 1685, D-340, f 209r. El 1688, Camps permuta el benefici amb un personat que havia fundat Jacint Coromina, D-343, f 45v. Acumulà també el benefici dels sants Prim, Felicià i Teresa, de Sant Esteve d'Olot, fins al 1692, data aproximada de la seva mort i certa de la provisió d'aquest darrer benefici per òbit del titular anterior, D-347, f 14r.

²⁸ Atès que l'activitat de Jeroni Fontdevila es documenta el 1683 al 1729, els dos Miquels Quintana documentats a l'ADG no s'avenen amb el del nostre ms. Hi ha un Miquel Quintana, clergue d'Oristà i de Barcelona, que pren possessió de beneficis gironins el 1671, D-326, f 359r; G-133, f 163v. Un altre Miquel Quintana, escolar de Vilopriu, insta collacions els anys 1732 i 1743, D-386, f 15r;

Gaj.²⁹ Argumentum. Demonstratur impossibilitas decendentiae seu filiationis et aequivocatio Antonii Camps adversarii. Patronatus alicuius beneficii relictus heredi alicuius Domus seu Mansi an dicatur annexus manso taliter quod dominus Domus qui pro tempore erit sit patronus ipsius semper vel dicatur hereditarius hoc est proprius illius qui tempore foundationis erat dominus illius mansi seu domus ...”.

F 64r, *exp.*: “... Salvo. Doctor Hjeronimus Fontdevila. Obtinuit pro dicto Quintana”.

2. Identificació de l'autor i obra: Jeroni FONTDEVILA, [*Miquel Quintana contra Joan Gay*].

X

1. Folis 64v-74r. f 64v, *inc.*: “Pro Hjeronimo Dalmau³⁰ clerico. Factum. Raymundus de Mansione et Petrus de Rideblanca de anno 1375 fundarunt beneficium Beatæ Margaritæ Sedis Gerundæ vacans nunch per obitum ...”.

D-397, f 47r.

²⁹ El Joan Gay documentat a l'ADG resigna, pledeja i permuta beneficis els anys 1673-1675, D-328, f 227r, 228v; D-330, f 177v. Des del 1678 resideix a Roma, D-333, f 50v; G-136, f 122r. No sembla, doncs, que hagi pogut coincidir amb Fontdevila.

³⁰ Jeroni Dalmau és presentat al benefici de sant Isidre, de la Cellera, per Anna Perarnau el 1689, i torna a ésser-hi presentat el 1693, aquesta vegada per Segimon Casadevall, Perarnau i Masó, D-344, f 16v; D-348, f 161v. L'ADG conserva la instància de Jeroni Dalmau i el document de col·lació en virtut de sentència del benefici de santa Margarida i del Roser de la Seu, al qual també era presentat per Segimon Casadevall, de l'any 1693: D-348, f 168v i 198v. La carrera posterior de Dalmau és coneguda en relació amb altres beneficis i personats. El 1703 permuta la doma de Batet per un personat d'Onofre Prat que puja a 1.800 lliures, D-357, f 270v. El 1704 s'ha apoderat d'un personat fundat per Baldiri Puigdevall, i se sap perquè Dalmau signa a Baldiri Puigdevall rebut de 100 lliures a lluiació d'un censal i agnicó de bona fe, D-358, f 45. Al mateix temps, permuta amb Narcís Costa un personat de 700 lliures, fundat per Costa, a canvi del benefici de Santa Margarida de la Seu, D-358, 121r. Seguidament Dalmau augmenta el personat amb 650 lliures i el prorroga a una vida, D-358, f 122r, 123r, bo i permutant tots dos personats aquell mateix any 1704 amb Josep Molas per la doma de Sant Gregori, D-358, f 124r. Dalmau posseïa també el benefici de les Onze Mil Verges, d'Amer, i aquell any 1704 el permutava amb Pere Dalmau pel benefici de santa Elena de la Seu, D-358, f 156r. Continua essent domer de Sant Gregori fins al 1714. El 26 de març d'aquell any demanava i obtenia llicència de sepultura a la parroquial de la Cellera, U-273, F170r, on no devia trigar gaire a fer cap, car la doma de Sant Gregori lluïa titular nou el 14 de maig del mateix any, G-146, f 229.

F 74r, *exp.*: "... non ex Facto antecessoris Sed ex dispositione fundatorum competit haec vicitudo [sic]. N. Burgués³¹ V. G. et Officialis".

2. Identificació de l'autor i obra: Jeroni FONTDEVILA, *Pro Hyeronimo Dalmau, clerico [pel benefici de Santa Margarida de la Seu], 1693.*

XI

1. Folis 74v-84v. f 74v, *inc.*: "Jesus. Maria Joseph. Pro doctore Joanne Sal-

³¹ Narcís Burgués, probablement de can Burgués d'Estanyol, és documentat a l'ADG des del 1649, quan era un simple clergue d'Estanyol i ja instava la canongia que havia deixat vacant Alfons Çaconomina, obtenint-la i procedint a la confessió de fe preceptiva davant el Capítol, D-304, f 70r, 105v. L'any 1650 hi ha un ball de permutes entre Narcís Burgués, Simó Garrofa i Jaume Burgués, també canonge de la Seu, els quals mouen diverses peces: Simó Garrofa cedeix a Narcís Burgués un personat i aquest el permuta amb el benefici de sant Tomàs de la confraria de la Seu, que posseïa Jaume Burgués; el vicari general confereix el benefici dels sants Iu i Honorat, del Mercadal, a Narcís Burgués i aquest el cedeix a Jaume Burgués a canvi de la capellania de Pineda; a Simó Garrofa, Narcís Burgués li cedeix el benefici del claustre de la Seu que havia fundat Ponç Traver: D-305, f 203v, 205r, 206v, 267rv, 307r. Al cap de sis anys, Burgués resignarà el benefici de sant Tomàs, amb consentiment dels pabordes de la confraria de Santa Maria de la Seu, i el permutarà amb Francesc Blanquer a canvi de la doma simple de l'Armentera, D-311, f 54v. Aquell mateix any 1656, en esdevenir-se la Seu vacant, el Capítol nomenava vicaris generals Narcís Cassart, Narcís Burgués i Salvi Estanyol i Batlle, D-311, f 128r. La vicaria general no fou obstacle perquè Burgués acumulés altres beneficis, assenyaladament el dels sants Iu i Honorat, del Mercadal: D-312, f 25r, 26v; D-314, f 116v. Tampoc no és estrany que essent vicari general i després, quan ho tornà a ésser el 1662-1663 i el 1684, acceptés i atorgués procures diverses: D-316, f 174v; D-317, f 10r, 133v, 148v; D-320, f 62v; D-325, f 1v; D-327, f 233v; D-328, f 46v, 88r; D-332, f 162r; D-336, f 1v; G-129, f 287r. Essent canonge ocupà les pabordies d'agost, de Castelló i de febrer, i en qualitat de tal va consentir a resignacions de beneficis, D-317, f 148v; D-320, f 28v; D-326, f 277r; D-327, f 289r; D-329, f 25v; D-330, f 52v i 108bisv. Va administrar el Ferial i les capellanies de la Seu, D-327, f 289r; D-334, f 213v. Conferí beneficis, D-307, f 174r, i va seguir permutant-ne, resignant-ne i acumulant-ne: el de santa Anna, d'Argelaguer, D-312, f 25r; D-326, f 277r; el de sant Cristòfol, de Girona, D-312, f 26v; el personat fundat per Miquel Catà, D-323, f 186r; el de Salvador Castellà, D-327, f 101v. Durant el seu segon vicariat general va tenir desavinences amb el cardenal Ginetti; aquest ordenà al bisbe la destitució de Burgués, però en un segon moment se'n va desdir, G-130, f 162v. En aquella avinentesa, Narcís Cassart, que havia estat vicari amb ell el 1656, va donar testimoni dels càrrecs coberts per Narcís Burgués, D-318, f 85r. El 1680 el monestir de Sant Feliu de Guíxols va nomenar-lo jutge conservador, G-136, f 224r. Encara el 1682 s'interessava pel benefici de les Puehles, car s'han conservat les lletres inhibidores de la Cúria romana a favor de Narcís Burgués, G-137, f 196v. Morí el 1702. Cf. Pontich, *Series*, f 171v.

vany³² contra Jacobum Ciurana y Dedeu³³ Argumentum. Vocatus a fundatore Beneficii ad jus Patronatus passivum ipsius habetur tanquam presentatus in casu vacationis. Presentatus non qualificatus in concursu qualificati etiam absque praesentatione se oponentis non venit attendendus nec instituendus in beneficio. Fundator alicuius beneficii qui relinquit jus patronatus passivum ipsius personae de genere suo ex parte patris, in casu vacationis qui habet jus patronatus activum ipsius debet praesentare personam quae habeat dictam qualitatem, rejecta non atenta qualibet alia presentatione per ipsum facta in concursu alicuius qui sit de genere fundatoris ex parte patris ...”.

F 84v, *exp.*: "... Narcisus de Burgués V. G. et Officialis”.

2. Jeroni FONTDEVILA, *Pro Dre. Joanne Salvany contra Jacobum Ciurana y Dedeu*.

³² Joan Salvany seria un clergue amb estudis de dret, que la documentació de l'ADG presenta des del 1678 fent de procurador d'altres clergues, de pagesos i de senyors: D-333, f 33r, 127r; D-335, f 166v; D-337, f 180v; D-339, f 199r. El 1686 obté el benefici de sant Miquel de Vilamarí, D-341, f 159r, i el 1687, en virtut de sentència, el dels sants Miquel i Dalmau, de Blanes, fundat per Bernat Boades com es dirà més avall, D-342, f 161v. Salvany, però, actuava a Roma en causes processals; se sap perquè el 1690 cobrava 18 dobles d'or per gestions menades a Roma, D-345, f 94r. El 1694 el bisbe li conferia la rectoria de Castell d'Aro, D-349, f 195r; D-350, f 1r. El conflicte que va tenir amb Jaume Ciurana i Dedeu devia ésser a propòsit del benefici de Blanes; ho fa pensar el fet que el 1699 Salvany i Ciurana es possessin d'acord a permutar aquell benefici de Salvany amb un personat de Ciurana, D-353, f 67r. Anys abans, el 1693, s'havien posat d'acord sobre la provisió papal d'aquell benefici, G-141, f 188v. Al cap d'un temps, el 1706 Llorenç Barril, de Palau-sacosta, el presentava per un benefici de Palau, D-360, f 123r, i el 1709 consentia a la resignació i permuta que en feia amb Josep Perals, a canvi d'un personat, D-363, f 207v. 209r. El 1720 permutava la rectoria de Castell d'Aro amb Vicenç Maimó, per un personat de 3.525 lliures, D-374, f 61v, segurament per retirar-se. Era mort el 1721, puix que aquest any hom instava la collació del benefici de sant Miquel, de Vilamarí, que havia estat seu, D-375, f 163v. El 1722 els seus marmessors havien fundat el benefici de Sant Joan, a la capella homònima de Sant Feliu de Guíxols, benefici que era proveït a presentació de Joan Salvany i Calderó, de Cornellà [de Terri], D-376, f 13v. L'aparició d'aquest patró de benefici fa recordar dues coses: que en el document de collació de la rectoria de Castell d'Aro Joan Salvany és anomenat "prevere de Cornellà"; i que a Cornellà encara hi ha can Salvany.

³³ Jaume Ciurana i Dedeu, clergue de Riudellots de la Selva, aspira el 1686 al benefici del Roser, de Caldes, D-341, f 110v, 112r. L'any 1687 es feia presentar al benefici dels sants Miquel i Dalmau, de Blanes, per Joan Pau Boades, de Salitja, descendent de la família del fundador del benefici, D-342, f 25r. Al cap de deu anys és titular de la doma simple d'Ullastret i la permuta amb un personat fundat per Genís Comes, D-351, f 318v. El 1699 detreu 350 lliures d'aquest personat per fundar-ne un altre i permutar-lo pel benefici dels sants Miquel i Dalmau, de Blanes, que obtenia Joan Salvany, com hem vist, D-353, f 64v i 67r. El 1724 encara era viu i vivia a Blanes, on nomenava procurador, D-368, f 172r.

XII

1. Folis 84v-85v. f 84v, *inc.*: “Pro Petro Joanne Ros,³⁴ Canonico Sancti Felicis Gerundae. Argumentum. An Petrus Joannes Ros, provisus gratia Apostolica praepositura de Tordera, sit immitendus in possessionem absque eo quod teneatur cavere porsionariis in moneta specifica argenti ...”.

F 85v, *exp.*: “... nec vocatione adhibita procedendum venit. Et ita. Doctor Hjeronimus Fontdevila. Obtinui pro dicto Canonico Ros provisione facta die 23 Junii 1681”

2. Identificació de l'autor i obra: Jeroni FONTDEVILA, *Pro Petro Joanne Ros, canonico Sti. Felicis Gerunde [sobre dret a prendre possessió de la pabordia de Tordera], 1681.*

XIII

1. Folis 86-91. f 86r, *inc.*: “Pro Francisco Serran³⁵ presbytero contra Sebastianum Sabater.³⁶ Argumentum. Ex quibus aliquod Beneficium dicatur sacerdotale, taliter quod non possit praesentari non existenti actualiter sacerdoti, vel in aetate quod possit intra annum ad sacrum presbyteratus ordinem promoveri ...”.

F 91v, *exp.*: “... Et ita fieri et declarari speratur. Salvo. Gerundae 26 May 1708”.

³⁴ El 1681 hom executa les lletres papals que confereixen la pabordia de Tordera, de Sant Feliu de Girona, a Pere Joan Ros, G-137, f 139v. Aleshores devia sorgir el conflicte (mínim) que es reflecteix en el nostre ms., símptoma de filar molt prim en matèria jurídica. La seva vida, prou llarga, és més aviat pacífica. El 1696 permuta un benefici sotsdiaconal de la seva església amb un personat de Joan Moret, D-351, f 186r. El 1701 consent la resignació d'aquest benefici per part de Bernat Castells, D-355, f 47v. El 1717 passa comptes d'una tutoria amb Francesc Verdalet, de Girona, D-371, f 59r. Fa procures i consent resignacions de beneficis, D-378, f 5v; D-381, f 149r. El 1728 és rellevat per causa de vellesa del càrrec de vicari general de l'església de Sant Feliu de Girona, D-382, f 59v. Encara viurà un grapatet d'anys. El 1729 fa procura a un clergue, D-378, f 5v, i el 1731 intervé, mitjançant procurador, en la marmessoria de Pere Albareda, canonge de Sant Feliu, D-385, f 75r. Va morir entre aquesta data i el 27 d'abril de 1732, quan el bisbe, el vicari general i Isidre Ros, també canonge de Sant Feliu de Girona, i marmessor, es van fer càrrec dels seus llegats, G-153, f 310r; D-389, f 54v, 55v.

³⁵ A l'ADG hi ha documentat un Francesc Serrà o Serra, clergue de Barcelona i beneficiat a Santa Maria de Castelló des del 1708, mort el 1726, D-362, f 124r, 269v; D-380, f 66v. No és el del nostre ms. Aquest seria un Francesc Serra, clergue de Blanes, que l'any 1696 instava la collació del benefici personat fundat per Francesc Cassà, al qual havia estat presentat per Marc Romà i Roura, negociant de Blanes, D-350, f 152r.

³⁶ Sebastià Sabater també és un clergue de Blanes; ja instava la collació del benefici controvertit amb Francesc Serra el 1707, D-361, f 300v. El 1760 encara n'era titular, D-414, f 204v.

2. Identificació de l'autor i obra: Jeroni FONTDEVILA, *Pro Francisco Serran contra Sebastianum Sabater [pel benefici dels sants Pere i Llúcia de Blanes], 1708.*

XIV

1. Folis 92-97r. f 92r, *inc.*: “Pro Illustrissimo Antonio Quintana³⁷ contra Reverendum Joannem Gispert.³⁸ Argumentum. Presentatus a vero Patro, vel ad minus ab existente in quasi pocessione praesentandi, debet institui in Beneficio, praemaxime si presentatus est qualificatus qualitatibus petitis a fundatore in presentandis ...”.

F 97r, *exp.*: “...Per tot lo que ÿ altrament spera esta part conseguir en son favor la institucio del dit Benefici. Salvo semper. Doctor Petrus Paullus Mallol.³⁹ Obtinuit in favorem dictus Quintana sententia lata die 8. Octobris 1708. Scriba Francisco Lagrifa”.⁴⁰

³⁷ El document de col·lació en virtut de sentència a Antoni Quintana, canonge de la Seu, és a l'ADG, G-362, f 220v. El benefici en qüestió és de sant Quize, de Viladamat.

³⁸ Els dos o tres Joans Gispert documentats a l'ADG no allarguen llurs activitats més enllà de l'any 1700. Ha resultat impossible esbrinar quin de tots tres podria ésser el del nostre ms.

³⁹ El 1711 el bisbe nomenava Pere Pau Mallol vicari general, D-365, f 124r, nomenament reiterat un any després, D-369, f 90r. El 1714 lletres papals li conferien una canongia de la Seu, G-147, f 9r. Aquell mateix any, el bisbe el facultava per privar els eclesiàstics de llurs beneficis, mitjançant procés, D-368, f 39v, mesura que s'adiu al context de política agressiva menada per Felip V a l'esguard de la clerecia gironina, tal com es dedueix *infra*, núm. XLV-XLVI i IV, 12. El 1729, en Seu vacant, fou nomenat vicari general amb altres, protestant el capítol, D-383, f 19r; G-152, f 114r; G-156, f 144r. El 18 de febrer de l'any 1756 el nomenament es va repetir, G- 159, f 68v-77. Morí el 1763. Cf. PONTICH, *Series*, f 299v.

⁴⁰ Francesc Lagrifa té una llarga carrera des del 1682 fins al 1731 com a escrivà de la Cúria, D-337, f 181v; D-341, f 135r; D-353, f 230r; D-365, f 213r; D-374, f 64r; d'on serà escrivà major el 1721, D-375, f 171r; D-380, f 239r; D-383, f 51r. El 1690, el 1693 i el 1712 el governador de les baronies del bisbe li arrenda els censos amortitzats per la mitra per 250 lliures, D-345, f 193v; D-348, f 176r; D-374, f 3v. Del 1691 al 1731 rep diverses procures, D-346, f 254r; D-350, f 106r; D-351, f 329v; D-354, f 74r; D-367, f 56v; D-374, f 10v; D-375, f 171r (del bisbe). L'any 1701 els canonges comissaris de l'obra de la façana de la catedral li signen rebut de 41 lliures per ingressos de nuvis a la casa de les núvies, D-355, f 11r. L'any 1703 el bisbe li confereix el benefici de santa Elena, de la Seu, D-357, f 122r, que el mateix any permuta amb el benefici de santa Maria de Vilamacolum, en mans del rector del Mercadal, D-357, f 122v, i el torna a recuperar el 1715, D-369, f 311r, per permutar-lo immediatament amb Francesc Lagrifa júnior, clergue, al qual havia cedit el benefici de Vilamacolum, D-369, f 311v. El 1717 els cònsols de la universitat de Sant Llorenç de la Muga el presenten al benefici de santa Anna del lloc, D-371, f 6r, A-44, f 15r. El 1731 fundarà un personat dotat amb 742 lliures i l'augmentarà de seguida amb 500 més. El cedeix a Pere Lagrifa, D-385, f 89v, 178v. Morí devers el 1731: aquest any hom procedeix a proveir el benefici de santa Anna, de Sant Llorenç de la Muga, vacant per òbit de Francesc Lagrifa, D-385, f 222r.

2. Identificació de l'autor i obra: Pere Pau MALLOL, *Pro Antonio Quintana contra Joannem Gispert. 1708 (amb la sentència del vicari general Francesc de Puig,*⁴¹ *impresa).*

XV

1a. Folis 98r-109v. f 98r, *inc.*: “Argumentum. Proximitas in materia beneficii respectu cuius sit attendenda, an fundatoris beneficii an Patroni illud praesentantis, seu illius ultimi obtentoris. Idemptitas alicuius personae ex quo probetur, et an in antiquis probet unica enunciativa ...”.

F 109v, *exp.*: “... decidendum fore speratur salva semper. Gerundae 15 septembris 1695. Doctor Petrus Ignacius Deu.”⁴² Obtinuit in favorem huius

⁴¹ Francesc de Puig, molt probablement barceloní, es presenta a Girona el 1683, procedent d'Elna, i els examinadors sinodals el declaren hàbil per a tota mena de beneficis, D-338, f 190r. El 13 de desembre del 1684, procedent de Tarragona, pren possessió de la coadjutoria de la sagristia segona de la Seu, G-138, f 171r. Des del 1686 és sagristà segon de la Seu i exerceix les funcions pròpies del càrrec, D-341, f 176v; D-346, f 292r; D-348, f 209v; D-353, f 144v; D-362, f 11r. El 1687 organitza un tripijoc beneficiat lucretiu: Dóna el dret de patronat del benefici dels sants Andreu i Restitut, de la Seu, al seu germà, Rafael de Puig, jurista, i aquest el presenta al dit benefici, vacant per òbit del titular: D-342, f 4v-5r. El 1668 el permuta amb un personat, D-343, F22r, i n'aplica els fruits a la sagristia, amb reserves per a dues germanes que té al convent de Montsió de Barcelona, D-343, f 145r. El 1699 el bisbe el nomena vicari general, D-353, f 225v. Com a tal, el 1704 torna al domer de Palautordera un calze d'aquella parròquia que havia estat furat i trobat a Arbúcies, D-358, f 47r. El 1707, en plena guerra de Successió, rep ordre reial de l'arxiduc de fer un convent de la casa de l'ardiaca de la Selva, Narcís Camps, que ha anat a Madrid amb els partidaris de Felip V, i cedir-lo als caputxins, G-145, f 48r. El 1708 permuta el benefici de sant Joan o de l'Aiguaderia amb un personat de Pere Joan Borràs, D-362, f 291r. Durant el seu vicariat general exercí la procura del dit Borràs i la de Marià Sahonès, notari de Barcelona, D-363, f 49r i 90r. El 1714, al·legant motius de salut, renuncià al càrrec de vicari general, encara que es pot suposar raonablement que la renúncia tingué motivacions o almenys circumstàncies de color polític, D-368, f 133v. Un personat que havia fundat fou conferit el 1716 a Francesc Salamó, clergue de la Bisbal, D-370, f 280v. Havia rebut per concessió papal el dret de percebre una pensió anual de 200 lliures sobre els fruits de l'abadia de Camprodon; el 1717 en signava rebut de 40; el 1718 i el 1719, de 180, D-372, f 74r, D-372, f 61v; D-373, f 68v. El 1719 augmentava el personat de la permuta del 1668 amb 250 lliures i el cedia a Francesc Salamó, de la Bisbal, D-373, f 126v-127r. El 1723 presentava Jeroni de Puig i Montclar, clergue de Barcelona resident a Girona, per al benefici dels sants Andreu i Restitut, de la Seu, vacant per òbit, D-377, f 233r. Jeroni de Puig no era l'únic parent que Francesc tenia a Girona; el 1725 presentava Josep Gelcèn i de Puig, rector de Salt, per al benefici dels sants Andreu i Restitut, vacant per òbit de Jeroni de Puig, D-379, f 30v. Al seu torn, Josep Gelcèn resignava el susdit benefici, consentint-hi Francesc de Puig, D-379, f 63r. És de l'any 1726 un procés de concòrdia entre el Capítol de la Seu i Francesc de Puig, sagristà segon. Morí el 1727. Cf. Pontich, *Series*, f 332v.

⁴² Pere Ignasi Deu és un jurista de Girona que el 1679, amb el vicari general, ha d'arbitrar en la qüestió d'un llegat i causapia fundada per Jaume Ravell, que puja a 360 lliures, en causa entre els protectors de la comunitat de preveres de Palamós i l'administrador de la causapia, Joan Ravell, pagès

memorialis sententia lata per Illustrem D. Narcisum de Burgues, canonicum et V. G. et Officiale[m] Episcopatus Gerundae”.

2. Identificació de l'autor i obra: Pere Ignasi DEU, *Pro Michaelle Ginesta*,⁴³ *canonico de Vilabertran, contra Michaellem Comas et Romaguera*,⁴⁴ *Josephum Teixidor*⁴⁵ *et Salvatorem Romaguera*⁴⁶ [pel benefici de Sant Llorenç de la Bisbal].

XVI

1. Folis 110r-111v. f 110r, *inc.*: “Argumentum. Proximitas in materia Beneficiali in casu vacationis benefici an attendatur et reguletur respectu ipsius fundatoris vel ultimi possessoris, seu patroni de tempore existendi, seu qui fuit de tempore vacationis ...”.

F 111v, *exp.*: “...quare illi beneficium esse conferendum et adjudicandum. Salvo semper. Doctor et canonicus Guitart”.

de Sant Feliu de Guíxols, amb sentència D-334, f 86r; G-136, f 141. El 1694 presenta dos candidats al benefici de sant Sebastià de la Seu, D-349, f 212v, 222v.

⁴³ El 1684 Miquel Ginesta instava la col·lació del benefici porcioner de Santa Maria de Vilabertran, vacant per òbit de Joan Salvany; el Capítol de la Col·legiata l'hi havia presentat, D-339, f 142r.

⁴⁴ Miquel Comas i Romaguera té un peu a Vulpellac-la Bisbal, d'on prové la seva família, i un altre a Barcelona. El 1686 és rector de Ripollet i funda un personat dotat amb 400 lliures que li serveix per permutar-lo immediatament amb el benefici de santa Maria l'Antiga, de la Bisbal: D-341, f 131r, 207r-208r. El 1690 resigna aquest benefici, D-345, f 224r, i el 1695 entre ell, aleshores dit prevere de Vulpellac, Josep Comas del Brugar, ciutadà honrat de Barcelona, natural de la Bisbal, i la seva esposa Margarida Castelló i Comas, paguen 1.400 lliures i doten el benefici dels Dolors amb 200 lliures, D-15 f 331r-342r. El 1700 obtenia el benefici de santa Cecília, de Vulpellac, D-354, f 188r, que el 1708, bo i resident a Barcelona, permutava amb un personat d'Ignasi Fillosia, D-362, f 55v. No hi ha més notícies segures, llevat d'una del 1730: Francesc Comas del Brugar, marmessor de Miquel Comas, beneficiat de Santa Maria del Mar, de Barcelona, augmentava una causapia fundada per Miquel Comas a Barcelona el 1678 amb censals per valor de 1.800 lliures, procedents d'un personat fundat per Felix Padrós a Vic, a favor dels descendents de la casa Comas de Vulpellac, D-383, f 41r.

⁴⁵ Cf. *supra*, nota 178.

⁴⁶ Salvador Romaguera, clergue i jurista, és actiu des del 1691, quan rep dispensa per poder tractar causes criminals, G-141, f 47r. El 1710 extingia tres personats, fundats respectivament per Jeroni Pujol el 1702, Josep Casamitjana el 1705 a Vic, i per ell mateix a Vic el 1707, i funda un benefici titulat a santa Maria a l'ermita dels Àngels, de Sant Martí Vell, dotat amb 4.075 lliures, D-364, f 325r. El 1711 obté el benefici de santa Elena, de la Seu, conferit pel cabiscol, i el permuta amb el benefici de Sant Ponç, de Cruïlles, a Pals, D-365, f 132r i 133r, que l'any 1718 permutarà amb el benefici de sant Epifani, de la Seu, D-372, f 60v. Romaguera fou filipista declarat o de conveniència, perquè el 7 de novembre de 1716 rebia testimonial de penalitats passades per fidelitat a Felip V, U-274, f 88v. El 1730 és presentat i obté el benefici de santa Cristina, de Corçà, D-384, f 271r. Consta mort el 1739, quan hom procedeix a proveir el seus beneficis de Corçà i dels Àngels, D-393, f 56v, 59v.

2. Identificació de l'autor i obra: Dr. Jeroni GUITART,⁴⁷ *Pro Josepho Teixidor contra Michaellem Ginesta, canonicum ecclesiae de Vilabertran*.

XVII

1. Folis 111v-116r. f 111v, *inc.*: “Pro Calixto Ferrer⁴⁸ clerico contra Franciscum Roca Sitjar y Montaner,⁴⁹ clericum, et dominum Joannem Lluell,⁵⁰ presbyterum. Argumentum. Beneficium debet conferri qualificato et praesentato a vero patrono, seu ab existenti in quasi possessione praesentandi. Transactio an possit fieri super jure patronatu gentilicio, seu familiari, in praejudicium vocatorum ad illud, taliter quod ipsi vocati sint stricti transactione facta per suos antecessores ...”.

F 116r, *exp.*: “... Et sic sentit. Salvo semper. Gerundae anno 1708. I. Doctor Domingo Mir.⁵¹ Fuit decisum contra hanc partem sententia lata die 19 Octobris 1709. Scriba Francisco Lagrifa”.

2. Identificació de l'autor i obra: Domingo MIRÓ, *Pro Calixto Ferrer contra Francesch Fausto Roca, Sitjar y Montaner, i Joan Lluell, prevere, 1708*.

⁴⁷ Canonge des del 1692, exerceix procures, D-347, f 161r. Pretengué el benefici de santa Teresa, de Tordera, de santa Caterina, d'Espasens, i de sant Miquel, de Siurana, als quals fou presentat per patrons parents, i els obtingué, D-351, f 32r, 299r; D-353, f 89v. El 1696 rebé confirmació del vicari general del trasllat a favor seu d'un personat llegat per Pere Quintana, canonge de la Seu, destinat després de la seva mort a dotar el benefici del Roser, de Pals, D-351, f 299r. El 1699 el fiscal de la Cúria li trameté requisitòria, G-143, f 56v. Consta mort el 1706, perquè hom proveïa els seus beneficis d'Espasens i de Siurana. Cf. PONTICH, *Series*, f 258r.

⁴⁸ El conflicte era a propòsit del benefici de sant Jaume, de Verges, al qual Calixte Ferrer havia estat presentat per Esteve Negre, pagès de la Tallada, D-362, f 184r. Perdut el plet, el vicari general li conferia el 1710 en virtut de sentència el benefici de sant Quirze, a Verges mateix, D-364, f 190r. Havia estat jutge subrogat de les baronies episcopals, perquè el 1728 Jeroni Fontdevila, subrogador, revocava la subrogació, D-382, f 82r.

⁴⁹ Francesc Faust Roca, Sitjar i Montaner guanyà el plet a Calixte Ferrer i l'any 1709 el vicari general li conferia en virtut de sentència el benefici de sant Jaume de Verges, D-363, f 241v.

⁵⁰ El 1676 és rector de Cabanelles, D-331, f 151r. El 1700, essent clergue d'Arenys de Mar, pretén i obté el benefici vacant de sant Joan Degollaci, de Foixà, D-354, f 147v. El 1709, sempre clergue d'Arenys, l'abadessa de Sant Daniel li confereix la rectoria del lloc, D-363, f 94v. Ell mateix permuta el benefici de Foixà amb un personat, D-363, f 179v. El 1716 resigna la rectoria de Sant Daniel, D-370, f 5r, que permuta amb Josep Guixeres per un personat de 1.680 lliures, D-370, f 18v.

⁵¹ Cf. *supra*, nota 167: és Miró?

XVIII

1. Folis 116v-121r. f 116v, *inc.*: “Pro Joanne Negra⁵² contra Salvi Puig⁵³ clericum. Argumentum. Identitas alicuius personae, ex quo probetur, an destruat ex pluralitate nominum et cognominum, dummodo non varietur in uno illorum. An aliqua qualitas adjecta a fundatore in parte dispositiva juris patronatus passi habito respectu repetita habito respectu ad alias personas comprehensas in ipsa dispositione, licet non expresse adjecta quantum ad istas ...”.

F 121r, *exp.*: “... Et ita. Salvo. I. Hieronymus Fontdevila V. I. D. Obtinuit in huius partis favorem sententia lata die 27 Julii 1709. Scriba Francisco Lagrifa”.

2. Identificació de l'autor i obra: Jeroni FONTDEVILA, *Pro Joanne Negra contra Salvi Puig, 1709*.

XIX

1. Folis 121v-126v. f 121v, *inc.*: “Gerundensis Beneficii. Pro Reverendo Doctore Joanne Gruart⁵⁴ contra Reverendum Franciscum Corney.⁵⁵ Argumentum. An maior septem annorum, minor vero 14 possit praesentare beneficium, et an in casu quo praesentat indignum seu inhabilem illa inhabilitate quae provenit a lege fundatoris privetur pro illa vice a jure praesentandi sicut caeteri patroni, si fecit praesentationem de inhabili scienter, et hoc an procedat absque beneficio restitutionis quamvis simul intra quadrimestre statutum patronis laicis ad praesentandum. Enumerantur aliquae circumstantiae ex quibus debetur gratificatio insignito cum illis in casu possit habere locum ...”.

⁵² Ja el 1703 Joan Negra, clergue de Llança, instava la col·lació del benefici vacant del Roser, de Garriguella, que aleshores no obtingué, car el guanyà Jaume Cervera, D-357, f 42v. El 1709 hi tornà i guanyà el benefici amb plet i sentència, executada pel vicari general, D-363, f 72r i 199r. El 1733 era mort, puix que hom procedia a proveir dit benefici, D-387, f 229r.

⁵³ A l'ADG hi ha dades sobre un Salvi Puig, clergue d'Anglès i fundador d'un personat, que no ultrapassen l'any 1676, per la qual cosa no el sabríem identificar amb el del nostre ms.

⁵⁴ Joan Gruart, clergue de Cassà de la Selva, l'any 1702 funda un personat dotat amb 1.800 lliures, D-356, f 78v, del qual el 1703 Jacint Mitjà detreu 1.100 lliures per fundar-ne un altre, D-357, f 221r. El 1709 guanyava el benefici de sant Llorenç, de la Bisbal, controvertit amb Francesc Corney, i aleshores ja era canonge de Vilabertran, D-363, f 195v; D-365, f 84v. Ja devia ésser mort el 1716, quan el vicari general conferia un personat posseït per Gruart al clergue Llorenç Gelabert, D-370, f 105v.

⁵⁵ Un any abans de pledejar amb Joan Gruart, el 1708, els examinadors sinodals declaraven Francesc Corney, clergue de Corçà, hàbil per a la rectoria de Fontclara, D-362, f 275r. Aquell mateix any fundava un personat de 1.250 lliures i el permutava amb la rectoria de Fontclara, D-362, f 175r; D-363, f 12v; D-440, F718r.

F 126v, *exp.*: “... seu eligentis. Lambartin in jure patronatus parte I. lib 2. qu. 1. art. 12. n. 49”.

2. Identificació de l'autor i obra: Domènec MIRÓ, *Pro Joanne Gruart contra Franciscum Corney [pel benefici segon de Sant Llorenç de la Bisbal], (amb la sentència del vicari general Gallart, impresa).*

XX

1. Folis 127r-128r. f 127r, *inc.*: “En la causa de la claveria de Calonge se troba una desisio exemplar sobre esta mateixa materia del dret de presentar ...”.

F 128r, *exp.*: “... Riccius in *Prax. rerum forensium Ecclesiasticarum*, resolut. 143. n. 1”.

2. Identificació de l'autor i obra: ANÒNIM, [*Diverses anotacions jurídiques sobre el dret de presentació*].

XXI

1. Folis 128v-134r. f 128v, *inc.*: “Pro Joanne Payet⁵⁶ clerico contra Marianum Marti⁵⁷ presbyterum. Argumentum. Beneficium Ecclesiasticum ex quibus inducatur esse actu Sacerdotale ex lege fundatoris, taliter quod actuale Sacerdotium requiratur de tempore praesentationis quin sufficiat habituale, hoc est quod praesentandus sit in aetate quod possit infra annum ad sacerdotium promoveri ...”.

F 134r, *exp.*: “... aptitudine. Salvo semper saniori judicio Romae. Franciscus Fares,⁵⁸ V. I. D. De Collegio Patronorum Causarum S. P. Apostolici”.

2. Identificació de l'autor i obra: Francesc FARES, *Pro Joanne Payet contra Marianum Martí.*

⁵⁶ A l'ADG hi ha documentat un Joan Payet, prevere resident a Sant Mer (Sant Esteve de Guialbes), que el 1742 obtenia el benefici de sant Andreu, de Sant Andreu del Terri, presentat per Jeroni Mitjà, pagès del lloc, D-396, f 150r. També havia obtingut el de santa Maria l'Antiga, de Vilamalla, que el 1747, amb l'anterior, quedava vacant per òbit de Payet, D-401, f 13v, 23r.

⁵⁷ El 1708 Marià Martí fundava un personat de 1.200 lliures i el permutava amb la doma simple de Corçà, D-362, f 4r i 26v. El 1711 el vicari general li conferia en virtut de sentència el benefici de sant Miquel, de la Seu, D-365, f 203r, que el 1722 permutava amb un personat fundat per Salvador Banyes, D-376, f 105v. El 1729 optava al benefici de santa Maria, d'Ultramort, que obtenia el 1730, D-383, f 217r; A-57, f 7r. El 1734 permutava la doma simple de Corçà amb un personat fundat per Josep Feliu i Coll, D-388, f 238r. El 1740 renunciava el benefici de santa Maria l'Antiga, d'Ultramort, D-394, f 18r.

⁵⁸ De Francesc Fares i Pau, clergue d'Avinyonet, se sap que obtingué el benefici de sant Miquel, de Figueres, al qual havia estat presentat per Llúcia Pau, àlies *Giró*, Fares i Pujades, d'Avinyonet, D-347, f 237v. Era mort el 1751, havent deixat vacant aquest benefici, D-405, f 26v.

XXII

1. Folis 134v-137r. f 134v, *inc.*: “Pro Calixto Ferrer clerico contra Franciscum Puig⁵⁹ clericum. Argumentum. An pendente lite super institutione, altero ex litigantibus descedente seu renunciante, possit admitti novus oppositor in loco istius, vel sit Beneficium conferendum alteri ex litigantibus, seu uni etsi solo remanenti. Et de restitutionis beneficio in hac materia beneficiali, an possit implorari per litigantes super institutione ...”.

F 137r, *exp.*: “...et in collectan. super consil. trident. cess. 24. de reformatione cap. 18. n. 13 et 14 ibi occurrente “.

2. Identificació de l'autor i obra: Domènec MIRÓ, *Pro Calixto Ferrer contra Franciscum Puig*.

XXIII

1. Folis 137v-141v. f 137v, *inc.*: "Pro Isidro Vincencio Miró⁶⁰ contra Fran-

⁵⁹ Potser hi ha tres clergues coetanis d'aquest nom. Hi ha un Francesc Puig, clergue de Sant Vicenç de Besalú, que el 1701 permuta el seu benefici de santa Maria de Gràcia, de Sant Vicenç, amb un altre benefici de la mateixa església i un personat de Rafael Gayolà, D-355, f 183v. L'any següent el sagristà de Sant Vicenç de Besalú consent la resignació del benefici de Francesc Puig, que el permuta amb un altre personat, de Joan Pujol, D-356, f 204r. El 1708, si no és la mateixa persona, un clergue homònim de Camprodon, mitjançant permuta de personat amb Miquel Seguí, obté el benefici de sant Miquel, de Santa Maria de Castelló, D-362, f 250v. El 1717 el vicari general confereix el benefici de sant Epifani, de la Seu, a Francesc Puig, clergue de Torroella de Montgrí, D-371, f 170r, que Puig permuta encontinent amb el benefici dels sants Nazari i Cels, de Serra, D-371, f 170v. Francesc Puig detreu el 1732 d'un personat 595 lliures per fundar-ne un altre, D-386, f 29r, i el permuta amb la doma simple de Cornellà, D-386, f 33r. Consta mort el 1747, quan es proveeix el benefici de sant Miquel, de Santa Maria de Castelló, D-401, f 128v.

⁶⁰ A l'ADG hi ha documentat un Vicenç Miró, clergue de Navata, que el 1707 funda un personat dotat amb 1.000 lliures, i el permuta amb la rectoria de Vilamacolum, D-361, f 222v i 246r. El 1708 permuta la rectoria de Vilamacolum amb un personat fundat per Francesc Xavier Simon, D-362, f 111v; ràpidament Miró en detreu 300 lliures per fundar-ne un altre, D-362, f 113r, i el permuta amb el benefici de la clau de Sant Genís de Palafolls, D-362, f 115r. El 1709 permuta aquest benefici amb un personat de Joan Puigvert i Oliu, D-363, f 254r. El 1710 l'augmenta amb un altre personat seu de 300 lliures i amb 1.040 lliures més, i el permuta amb la doma de Vilanant, D-364, f 259r, D-365, f 88r. L'any 1715 Miró permuta la doma de Vilanant amb la sagristia de Cabanes i un personat fundat per Bernat Puntonet, D-369, f 243r. El 1735 Vicenç Miró és mort, car el vicari general confirma la translació del personat fundat per Puntonet i llegat per Miró a un seu nebot, clergue de Llers, i el bisbe confereix a un altre la sagristia de Cabanes, D-389, f 107r i 271r. Aquest clergue empordanès creiem que és diferent del Vicenç Miró, fill de Jaume Miró, doctor en medicina de Girona, que el 1711 fa patrimoni de 70 lliures al seu fill, D-365, f 89r, al qual el vicari general confereix el benefici de santa Maria de les PueHes segon, de Girona, D-365, f 88r. El 1713 el mateix vicari el proveeix amb el benefici del Sant Sepulcre o de les cinc Plagues, de Sant Feliu de Girona, D-367, f 134r, al mateix temps que renuncia al de santa Maria de les PueHes, D-367, f 279r. Era mort el 1744, quan ja es proveïa el benefici de les cinc Plagues, D-398, f 47r.

ciscum Ribera.⁶¹ Argumentum. Tractatur quid requiratur ad hoc ut Beneficium Ecclesiasticum sit actu Sacerdotale ex dispositione hominis, taliter quod debeat praesentari et conferri actu sacerdoti ...”.

F 141v, *exp.*: "... venit idem Beneficium adjudicandum Isidro Vincencio Miró praesbytero, et sic sperat et sentit salvo. I. Dominicus Miró V. I. D. Causa vertitur in Curia Ecclesiastica Gerundensi Scriba Josepho Gilart⁶² anno 1712 et fuit decisum esse actu sacerdotale”.

2. Identificació de l'autor i obra: Domènec MIRÓ, *Pro Isidoro Vincencio Miró contra Franciscum Ribera, 1712*.

⁶¹ Francesc Ribera és un clergue de Barcelona que el 1712 obté el benefici dels sants Pere i Pau, de la Seu, A-39, f 11r; D-366, f 17v. El 1715 pretenia el de la Mare de Déu i de sant Baldiri, de la mateixa Seu, també pretès per Ignasi Sala; arribaren a una concòrdia renunciant Ribera a la seva pretensió i rebent de Sala un personat de 600 lliures, D-369, f 180v, 183v, 216r.

⁶² Josep Gilart és un clergue de la Bisbal que el 1695 pretén el benefici de sant Gabriel i sant Rafael, de la Seu, al qual ha estat presentat per Louis de Vendôme, virrei de Catalunya, D-351, f 52v. El 1699 pretén el de santa Maria, de Castelló, fundat per n'Estagalella, D-353, f 172v, que no li fou conferit pel vicari general fins al 1708, D-362, f 161v, renunciant-lo aquest mateix any, D-362, f 269r. El 1704 instava la col·lació del benefici de santa Elena, del Mercadal, D-358, f 191r, que acabà obtenint. El vicari general li conferia també el de sant Miquel, de Viladasens, l'any 1708, D-362, f 206r. El 1709 permuta el benefici de sant Andreu, de Santa Maria de Castelló, amb un personat de Josep Ferrussola, D-363, f 69v. Entre 1700 i 1716, exerceix diverses procures, D-354, f 186v; D-355, f 166r; D-358, f 173r; D-360, f 263r; D-370, f 76r. El 1710 el vicari el nomenava notari de la Cúria, la qual cosa significa que tenia una certa formació jurídica, aspecte que la documentació anterior no deixava endevinar, D-364, f 340v, D-365, f 153v; G-146, f 110r. El 1711 resignava el benefici dels sants Gabriel i Rafael, de la Seu, D-365, f 80r. Aquell mateix any intervenia en la marmessoria de Montserrat Orench, que havia disposat la fundació d'un benefici dels sants Isidre i Antoni de Pàdua a l'església parroquial de Blanes; constatant que les disposicions del fundador eren contràries al dret, Gilart orientà la fundació d'un benefici de santa Maria a l'altar de Santa Elena de la Seu dotat amb 1.000 lliures, D-365, f 171r. El 1713 permutava el benefici del Mercadal amb un personat de Pius Amalric, D-367, f 198r. L'any 1715 augmenta el personat de Ferrussola amb un altre fundat per Miquel Llaudés el 1663, i l'extingeix, D-369, f 44r; a més aquell any el vicari general li conferia el personat fundat per Feliu Benages el 1672, D-369, f 69v, i el claver de la Seu el presentava per al benefici de sant Gregori, de la mateixa Seu, D-369, f 166v; al seu torn ell permutava el benefici dels sants Gabriel i Rafael amb un personat de Francesc Ifern, D-369, f 184v, que immediatament permutà, afegint-hi el de Ferrussola, amb el benefici de santa Maria i sant Baldiri, de la Seu, D-369, f 184v. L'any 1716 renuncia el benefici de Viladasens, D-370, f 211v, i emprèn una ofensiva formal sobre el benefici de sant Gregori, de la Seu, pledejat per Antoni Camps, fent procura a Josep Arquer, canonge de la Seu, resident a Roma, G-147, f 188r. El 1717 obtingué les lletres papals que li conferien el benefici cobejat, del qual prenia possessió, G-148, F150r, 155r. El 1721 el vicari general el nomenà escrivà de la Cúria, D-375, f 64r. Morí entre aquest any i el 1723, perquè hom procedia a proveir de titular nou el benefici de santa Maria i sant Baldiri, de la Seu, D-377, f 44v. L'any 1726 els seus marmessors fundaven misses a la Seu, dotades amb el personat de Pius Amalric, de valor de 480 lliures, D-380, f 200v.

XXIV

1. Folis 142r-145v. f 142r, *inc.*: “Pro Petro Estiu⁶³ clerico contra alios oppositores. Factum enarratur per numeros sequentes ...”.

F 145v, *exp.*: “...non obstante ultimo statu pro libertate beneficii, et sic fuit expletum, cum ordinarius seu Dominus Episcopus consenserit ad hoc”.

2. Identificació de l'autor i obra: Francesc ROMAGUERA⁶⁴ i Domènec MIRÓ, [*Per Pere Estiu, clergue de Tordera, contra diferents oposants*].

XXV

1. Folis 145v-150v. f 145v, *inc.*: “Pro Raymundo Vilar⁶⁵ Praesbyterum. Argumentum. Patronus praesentans contra formam foundationis privatur jure praesentandi et fit devolutio ad ordinarium. Et quando dicatur expleta praesentatio seu nominatio quae fieri debet per aliud Collegium quod componitur ex pluribus corporibus in unum junctis ...”.

F 150v, *exp.*: “... Et ita pro veritate Romae”.

2. Identificació de l'autor i obra: Vitus Angelus CAVALLETTI, *Pro Raimundo Vilar [sobre el benefici de Sant Daniel de Calonge]*.

XXVI

1. Folis 150v-152v. f 150v, *inc.*: “Pro Mariano Martí Praesbytero. Argumentum. Beneficium debitum certo generi personarum cum vocatione praesbiterorum seu clericorum, an clericis praeferantur qualificati qui sint actu praesbiteri, ita ut patronus teneatur istos praesentare ...”.

F 152v, *exp.*: “...Et ita sentio pro veritate salvo semper Romae”.

⁶³ De Pere Estiu s'ha conservat a l'ADG el document pel qual el vicari general li conferia l'any 1690, en virtut de sentència, el benefici de sant Miquel, de Tordera, D-345, f 115v, i la instància de Pere Thió, beneficiat de Sant Feliu de Girona, de l'any 1698, de collació del mateix benefici, vacant per òbit de Pere Estiu, Pas i Cura, al qual Thió ha estat presentat per Mariàngela Font, Pas, Terrades i Cura, de Tordera, D-352, f 5r.

⁶⁴ Francesc Romaguera fou nomenat pel bisbe procurador de la bisbalia el 1657, D-312, f 69v, i és germà i procurador de Miquel Romaguera, abat de Sant Feliu de Guíxols, D-341, f 88v.

⁶⁵ El 1705 Ramon Vilar, clergue de Calonge, funda un personat dotat amb 200 lliures i l'augmenta amb 675, permutant-lo amb la capellania major curada de Sant Miquel de Fluvià, D-359, f 28v, 48r i 117v. El 1707 Vilar permuta la rectoria de Sant Miquel amb la sagristia de Sant Sadurní, D-361, f 102r. L'any 1711 el vicari general confereix a Ramon Vilar, en virtut de sentència, el benefici de sant Daniel, de Calonge, D-365, f 237v, que el 1714 permutarà amb un personat fundat per Josep Bajandas, posseït per Narcís Lloret, D-368, f 115r. Era mort el 1757, car aquest any hom proveïa la sagristia de Sant Sadurní, D-411, f 210v.

2. Identificació de l'autor i obra: Joannes Andreas RINALDUS, *Pro Mariano Martí contra Joannem Payet [sobre el benefici de Sant Miquel fundat a la seu de Girona per Pere Ribas]*.⁶⁶

XXVII

1. Folis 153r-155v. f 153r, *inc.*: "Sobra la dificultat si en lo temps de 25 anys es algun prevera, ó sacerdot habitu se deu reparar que fins a tenir ordras menors no se pot dir tal ...".

F 155v, *exp.*: "... post hunc tractatum in decis. Rot. des. 5. n. 3 et 4".

2. Identificació de l'autor i obra: ANÒNIM, [*Diverses notacions jurídiques sobre matèria benefical, inclosa una nota "Pro iure patronatus beneficii Stigmatum Christi in ecclesia Sancti Felicis Gerundae fundati"*].

Folis 156-163 en blanc.

XXVIII

1. Folis 164r-169v. f 164r, *inc.*: "Est certum apud theologos et juristas hanc conditionem posse apponere fundatorem iuris patronatus in limine foundationis quod de linea vel descendens aut consanguineus habeat ad illud praesentari ...".

F 169v, *exp.*: "... Addo quod fundator quando mandat ut praesentetur aliquis de linea solet exprimere, vt sit proximior, vt in decisione 241. caualer. Et aduertit de Leon. quaest. 4. prax. 6. num. 149".

2. Identificació de l'autor i obra: J. B. LUCA,⁶⁷ *De fideicomisso, disceptatio 30, n. 11. (?)*

XXIX

1. Folis 170r-171v. f 170r, *inc.*: "Instrucció per lo Procurador Fiscal de la Curia Ecclesiastica de Gerona, per la Causa que contra ell ha introduhit per via de appellacio lo Procurador de Mosen Baldiri Rexach Beneficiat de Palafrugell en la Curia Metropolitana de Tarragona ...".

F 171v, *exp.*: "... havent ab est fonament reuocat la Rota la Sentencia del V. G. de Gerona que proferi contra lo dit Rexach".

2. Identificació de l'autor i obra: *Instrucció per al procurador fiscal de la cúria eclesiàstica de Girona per la causa que contra ell ha introduït per via d'apel.*

⁶⁶ Pere Ribas és presentat l'any 1718 per Salvi Ribas, propietari del mas Ribas, de Campdorà, a un benefici del claustre de la Seu, fundat per Miquel Ribas, A-45, f 157r.

⁶⁷ És Joan Baptista de Lucca, creat cardenal per Innocenci XI l'1 de setembre de 1681: EUBEL, V, 11; DBI, XXXVIII, 340-347.

lació el procurador de mossèn Baldiri Reixach, beneficiat de Palafrugell,⁶⁸ en la cúria metropolitana de Tarragona, any 1712.

XXX

1. Folis 172r-173r. f 172r, *inc.*: “R. P. D. Benincasa. Gerundensis beneficii Merc. 24 januarii 1691. Sacerdos Bernardus de Buadas⁶⁹ in Testamento ab illo condito usque de anno 1444 fundavit Beneficium simplex sanctorum Michaelis et Dalmacii in Ecclesia Parrochiali de Blanes sub expressa reseruatione iuris patronatus actiui ad fauorem Possessoris mansi de Buadas ...”.

F 172r, *exp.*: “... Et ita sepius auditis partibus causa mature discussa et omnibus dominis suffragantibus decusum fuit”.

2. Identificació de l'autor i obra: [BENINCASA], [*Sobre dret de patronat del mas Boades de Salitja al benefici dels sants Miquel i Dalmau de Blanes*].

XXXI

1. Folis 174r-175v. f 174r, *inc.*: “Gerunden. Capellaniae. 1. De anno 1333 admodum R. Dominus frater Bernardus, Abbas Monasterii Sancti Stephani

⁶⁸ Salomó MARQUÈS i Albert ROSSICH van aclarir fa anys que aquest Baldiri Reixach és persona diferent del pedagog homònim (1703-1781): cf. *Instruccions per a l'ensenyança de minyons, tom II, a cura de* , Girona, Col·legi Universitari de Girona 1981, XXXIII-XXXIV; Josep RIERA i BERGA, *El testament de Mn. Baldiri Reixach, rector d'Ollers*, dins “Quaderns del Centre d'Estudis Comarcals de Banyoles”, desembre 1979; ID., *Id.*, dins “Revista de Banyoles”, 585 (2a quinzena de febrer del 1981), 6-9. No s'ha investigat la possible relació familiar entre el Baldiri Reixach pedagog i l'altre, tasca enutjosa, atesa la gran quantitat de clergues de cognom Reixach, sense comptar amb els laics que duen aquest nom al bisbat de Girona durant el segle XVIII. El Baldiri Reixach del nostre ms. és un clergue de Palafrugell a qui el vicari general confereix l'any 1688 el benefici de Santa Elena, que permuta amb un benefici d'Antoni Vilanova, beneficiat a la Real de Perpinyà i obtentor del benefici de santa Matia Antiga, de Peralada, D-343, f 10v i 11r; és beneficiat a Palafrugell entre 1704 i 1732, segons els registres de visites pastorals de l'ADG, P-112, f 266, i P-114, f 144. El 1714 renunciava el benefici de santa Maria l'Antiga, de Palafrugell, D-3687, f 69r, però hom no li acceptava la resigna, fins que l'obtingué del bisbe, G-146, f 219r. Amb tot, els patrons del benefici insistiren a presentar Baldiri Reixach, el qual finalment l'acceptà i en prengué possessió el 13 de març de 1716, G-146, f 220v; G-147, f 130v. Morí el 3 de febrer de 1738.

⁶⁹ Deixant de banda ací la polèmica i la bibliografia sobre Bernat Boades com a no autor del *Libre de Feys d'armes de Catalunya*, ens limitarem a assenyalar tres documents de l'ADG sobre la seva persona, tots tres de 1444: El testament en el qual institueix el benefici dels sants Miquel i Dalmau a la parroquial de Blanes, D-5, f 69r-73r; la primera col·lació de la rectoria de Blanes després de la mort de Boades, D-192, f 10r; la provisió del benefici dels sants Macari, Abdon i Senén, de Fornells, fundat per Arnau Guerau, sagristà de Vilavenut, que havia obtingut Bernat Boades, i que el 31 de març de 1444 Joan Ferrer, clergue de Riudellots de la Selva, de 15 anys, insta del bisbe, a presentació del propietari del mas Guerau, de Fornells, D-192, f 2v-22r.

Balneolarum⁷⁰ Gerunden. cum consensu totius Conuentus seu Capituli Monasterii ejusdem instituit unum Sacerdotem seu Capellanium ...”.

F 175v, *exp.*: “... non intendit derogare priori nisi quatenus ista esset invalida. Quare sic censeo salvo semper etc. Casanoves canonicus Illerdensis”.

2. Identificació de l'autor i obra: CASANOVES, canonge de Lleida, [*AHegacions per al plet Padró-Roca entorn del benefici de sant Martí del monestir de Banyoles*]. Cf. infra, IV, fragment c).

XXXII

1. Folis 176r-178r. f 176r, *inc.*: “Gerundensis Beneficii. Praepositi et Confratres Confraternitatis erectae sub inuocatione Sancti Bartholomei in Capella sita infra limites Parochialis Ecclesie Sancti Gregorii Gerundensis diocesis, fundarunt ab anno 1403 perpetuum simplex beneficium ...”.

F 178r, *exp.*: “... Et ita etc. Saluo etc. Julius Tomis,⁷¹ I. C.”.

2. Identificació de l'autor i obra: ANÒNIM, [*Sobre provisió del benefici de Sant Bartomeu de Segalars, parròquia de Sant Gregori*].

Folis 178v-179v en blanc.

XXXIII

1. Folis 180r-187v. f 180r, *inc.*: “Per Francisco Fausto Rocha Sitjar y Montaner Clergue y lo Reverent Joan Lluell Prevere contra Calixto Ferrer Clergue. Lo arbre que Calixto Ferrer ha format per prouar esser descendent de Ermesendis Bordila muller de Bernat Ferrer⁷² y germana del fundador falta en molts graus ...”.

F 187v, *exp.*: “... segons la matexa fundacio a algu qui no sie del linatge y tinga la edat. Et ita saluo. Fontdevila I. Doctor”.

2. Identificació de l'autor i obra: Jeroni FONTDEVILA, [*Per Francesc Faust Roca, Sitjar i Montaner, clergue i Joan Lluell, contra Calixte Ferrer*].

F 188 en blanc.

XXXIV

1. Folis 189r-194r. f 189r, *inc.*: “Jesus Maria Joseph cum Divis Tutelariibus Pro Reverendo Josepho Gelabert⁷³ presbitero loci Sancti Laurentii de la

⁷⁰ És l'abat Bernat de Vallespirans (1300-1333).

⁷¹ Llició ambigua, que també pot ésser llegida com "Bonus" i "Comes". No ha estat identificat el personatge a l'ADG.

⁷² No trobem documentats a l'ADG ni Ermessenda Bordils ni el mullerat Bernat Ferrer.

⁷³ Hi ha dos clergues de nom Josep Gelabert, un dels quals mor el 1693; l'altre, el 1717. Creiem que el darrer és del nostre ms. El primer Josep Gelabert, rector de Sant Llorenç de la Muga, possible fill d'un homònim paraire de Sant Llorenç, l'any 1663 insta la col·lació del benefici de santa Anna, del

Muga contra Reverendum Michaellem Blanchat⁷⁴ presbiterum ejusdem Loci.
Sub examine Illustris et admodum Reverendi Domini Francisci Ferrer⁷⁵ V. I.

lloc, al qual ha estat presentat per la universitat de Sant Llorenç, D-318, f 163v. Molt probablement, el 1666 va fundar un personat que el vicari general li conferia a ell mateix i que ell permutava immediatament amb el benefici de sant Ponç, de Sant Llorenç de la Muga, D-321, f 190rv. El 1668 funda un personat dotat amb 200 lliures de plata, que permuta de seguida amb la doma de Sant Llorenç de la Muga, D-323, f 216v, 218r. El 1672 permutava el benefici de sant Ponç, de Sant Llorenç, amb el de santa Elena, de la Seu, D-327, f 204. No se'n sap res més fins al cap de 10 anys, el 1682, quan cedeix 95 lliures de censals, fruit de certes lluçions al seu benefici de santa Anna, de Sant Llorenç, D-337, f 204v. El 1689 permuta la doma de Sant Llorenç amb Pere Cortada, obtentor d'un personat i de la rectoria dels Horts, D-344, f 101r, rectoria que l'any següent permuta amb un altre personat, fundat per Pere Joan Agustí, D-345, f 55v. El 1691 compra un censal de 300 lliures a Josep Tocavent, ferrer d'Horta, a Barcelona, D-346, f 253v. El 1692 el vicari general li confereix dos personats, D-347, f 74v. Morí el 1693, D-348, f 86r, 103v.

El segon Josep Gelabert és identificable a partir del 1696; és dit antic domer de Sant Llorenç de la Muga i permuta el benefici del Corpus d'aquest lloc amb Josep Gelabert i Auger, clergue de Sant Llorenç de la Muga, obtentor del benefici dels sants Joan i Bernat, de Crespià, D-351, f 267r. Gelabert havia obtingut el benefici del Corpus amb lletres papals, G-142, f 204r. Aquest segon Josep Gelabert també fou titular del benefici de santa Anna, de Sant Llorenç que havia obtingut el primer, puix que, a la seva mort, escaiguda el 1717, hom procedia a proveir-los tots dos, D-370, f 203r, D-371, f 6r. Fou versemblantment sebollit a la parroquial de Sant Llorenç de la Muga, on tenia llicència episcopal de sepultura, U-272, f 33r.

⁷⁴ L'any 1685, Miquel Blancat, clergue de Maçanet de Cabrenys, pretén el benefici de les Onze Mil Verges, de Navata, que va obtenir D-340, f 135v. El 1696 discuteix el benefici del Corpus, de Sant Llorenç de la Muga, a Josep Gelabert, sense èxit, D-351, f 208v. El 1701 permuta el benefici de la Consolació, de Maçanet, amb Josep Cortada, obtentor d'un personat, D-355, f 8r. El 1714 és mort i Josep Cortada, beneficiat de Maçanet i marmessor de Blancat, prevere de Navata, funda misses a Maçanet, dotades amb 10 dobles d'or i 13 lliures de plata, D-368, f 162r.

⁷⁵ Marc Antoni Ferrer, d'Arenys de Mar, Francesc Ferrer, canonge de Lleida, Amadeu Ferrer, canonge de Girona, i el nostre Francesc Ferrer, també arenyenc, són parents en diversos graus dins una família que controla el benefici de santa Caterina, d'Arenys: D-299, f 96rv; D-323, f 142r. El Francesc Ferrer del nostre ms. és clergue d'Arenys de Mar, i el 1671 és confirmat en el benefici diaconil d'Arenys, D-326, f 95r. El 1673 és titular del benefici del Roser, d'Arenys, i el permuta amb un personat fundat per Miquel Lligada, D-328, f 238r. El 1674 ja és canonge de Girona i obté el benefici dels sants Joan i Antoni, d'Arenys, al qual ha estat presentat per Fèlix Ferrer (pare, germà, cosí?), D-329, f 225r. Entre 1676 i 1677 renuncia aquest darrer benefici en mans de Mònica Corçà i Serinyana (muller de Fèlix Ferrer?) i el permuta amb el benefici de santa Elena, de la Seu, D-331, f 282v; D-332, f 97r. L'any 1680 el bisbe el nomena vicari general del gremi dels canonges, D-335, f 14v, G-136, f 229v. El 1681 és procurador del Francesc Ferrer cabiscol de Lleida, i permuta el benefici de santa Caterina, d'Arenys de Mar, amb el benefici de santa Elena, de la Seu, D-336, f 169r. El 1682 dóna relíquies de sant Alexandre al benefici de la capella de la Pietat d'Arenys de Mar, D-337, f 293v. El 1685 un altre dels vicaris generals li confereix un personat fundat per Pere Fàbrega, D-340, f 50r. Aquell mateix any el bisbe li signava rebut de 61 rituals diocesans de la darrera impressió (Barcelona, Lacavalleria 1676; PALAU, nota al núm. 269625), D-340, f 213r, i l'any sobre el nomenava vicari general amb Narcís de Burgués i Pere Barril,

D., canonici Sanctae Ecclesiae Gerundae ac V. G. et Officialis hujus diocesis Gerundensis ...”.

F 194r, *exp.*: “... dum negotium sapienti comendatur. Et sic senso salva semper meliori censura. Guitart”.

2. Identificació de l'autor i obra: J. GUITART, *Pro Josepho Gelabert contra Michaellem Blanchat pel benefici del Corpus de Sant Llorenç de la Muga*.

Foli 195v en blanc.

XXXV

1. Folis 195r-196v. f 195r, *inc.*: “Jesus Maria Joseph. Pro Reverendo Emanuele Oller⁷⁶ presbytero et sacrista Ecclesie Parochialis loci de Monrras presentis diocesis Gerunde contra Reverendum Joannem Sicars⁷⁷ V. I. D. et

D-341, f 128v. No per això es desinteressava dels seus interessos d'Arenys de Mar. El 1687 és presentat al benefici de la Pietat per Fèlix Ferrer, que finalment obté amb *execució* de lletres papals, D-342, f 115r; G-139, f 188r i 191r. Cristòfol Cabirol, clergue d'Arenys de Mar, dissentí de la provisió i va fer citar Ferrer al tribunal romà de la Signatura, la qual cosa obligà Ferrer a fer procura a Francesc Dorca, canonge i tresorer de la Seu, per pledejar a Roma, G-140, f 127v, 129v. Finalment, Ferrer va perdre el plet i es va veure obligat a resignar el benefici de la Pietat a Roma, i no va trobar millor procurador que el Cristòfol Cabirol que havia instigada l'actuació, G-140, f 240v. El 1688 és procurador del bisbe de Vic, D-343, f 130v, i el 1695, essent encara vicari general i segrestador de l'ardiaconat de Besalú, fa procura a Francesc Codia, rector de Sant Miquel de Campmajor, D-351, f 60v. El 1698 obté la doma simple de Sant Pere Pescador, conferida pel procurador del Capítol, i l'any següent la permuta amb un personat fundat per Joan Coll, D-352, f 50v; D-353, f 2v. Com a compensació, el 14 de març de 1692 lletres papals li conferien el benefici dels sants Prim, Felicià i Teresa, d'Olot, controlat pel cenobi de Besalú, G-141, f 78r, i més tard el de sant Miquel, de Sant Esteve de Banyoles, G-142, f 91r. És evident que al final de la seva carrera va tenir bones relacions amb els benedictins. El 1701 Narcís de Burgués i Francesc Ferrer havien de donar testimoni que tots els cabals dipositats a la caixeta de la Croada, de la Seu, havien estat aplicats a la Croada, D-355, f 143v. La darrera notícia sobre Francesc Ferrer és el seu nomenament (o ratificació) com a vicari general de l'any 1704, D-358, f 80v. Morí el 1705. Cf. PONTICH, *Series*, f 240v.

⁷⁶ L'any 1700 Manuel Oller, clergue de Torrent, funda un personat dotat amb 700 lliures, que l'any següent permuta amb la sagristia de Mont-ras, prèvia declaració d'habilitat dels examinadors sinodals, D-354, f 161v, 181r; D-355, f 2v. El 1705 instava la col·lació del benefici de Santa Elisabet de Palamós, vacant per òbit de Joan Gorgoll, al qual havia estat presentat per Francesc Font i Pasqual, i el vicari general li conferia en virtut de sentència, D-359, f 40r i 92r. El 1707 permutava la sagristia de Mont-ras amb un personat de Marian Tauler, D-361, f 150v.

⁷⁷ El 1679 Joan Sicars, prevere, és beneficiari de la translació d'uns personats que li llega Joan Font, prevere, amb confirmació del vicari general, D-334, f 27v. El 1685 permuta el benefici de santa Anna, de Palamós, amb un personat fundat per Domènec Assols, D-340, f 90r. No se'n sap res més fins al 1695, quan ja és beneficiat de la Seu: ha de donar testimoni de les circumstàncies de l'enterrament d'un soldat estranger mort als convents dels dominicans de Girona, D-351, f 34v. El 1698 permuta el benefici de santa Magadalena, de la Seu, amb un personat fundat per Salvi Reixach, D-352, f 16v. Al cap de tres anys, el 1702, permuta el seu benefici de sant Vicenç, de la Seu, que té unit el dels Quatre

Monserratum Margarit⁷⁸ presbyterum et sacristam Ecclesie Parochialis Sancti Martini loci de Calonge. Sub Examine (*seq* Litteratissimi *cancell*) Illustris et admodum Reverendi D. Josephi Gallart, V. I. D., Vicarii Generalis meritissimi ...”.

F 196v, *exp.*: “... et ideo non requirunt audiendi”.

2. Identificació de l'autor i obra: J. GUITART, *Pro Emanuele Oller contra Joannem Sicars [pel benefici de Santa Isabel de Palamós]*.

Evangelistes, amb Pere Albareda, personatge expert en matèria de personats, obtentor d'un personat de 1.100 lliures, D-356, f 222r. El 1706, després d'haver perdut el plet pel benefici de santa Elisabet, de Palamós, el vicari general li confereix el benefici de santa Maria del Puig, de Calonge, D-360, f 120v. Però el 1709 apareix com a obtentor del benefici de santa Elisabet, gruat des de 1705, i en acte de permutar-lo amb un personat de Joan Mascort, D-363, f 262r. Consta mort el 1714, perquè Bernat Terme, marmessor seu, signava rebuts de pensions de personats de Sicars, i el col·legi de dignitats de la Seu definia els seus comptes en tant que procurador estat del dit col·legi, D-368, f 161v; D-369, f 156v.

⁷⁸ Gairebé tota la documentació que coneixem sobre Montserrat Margarit és anterior al plet del 1705 pel benefici de Santa Maria de Palamós, i va des de 1663 a 1669. El 1663 és dit clergue de Calonge, el vicari general li confereix el benefici de santa Elena, de la Seu, que permuta amb el de sant Martí, de Calonge, cedint-li Antoni Jofre, clergue, un personat, la translació del qual el vicari general confirma, D-138, f 90r, 95v, 103v. L'any 1667 els examinadors sinodals el declaren hàbil per a la sagristia de Calonge, que el Papa li acaba de conferir, D-322, f 129r, habilitació reiterada el 1669, D-324, f 159v. La provisió papal del 1667 originà plet o almenys dilació, perquè Margarit no feia la professió de fe preceptiva per prendre possessió de la sagristia de Calonge fins al 1669, després de la segona habilitació sinodal, D-324, f 198v, i hi ha nota d'aquell any de l'execució de les lletres papals que li conferien la sagristia, G-132, f 115r. Aquell mateix any 1669 prometia pagar 400 lliures a Joan de Semir, donzell de la Vall d'Aro, preu d'un censal que aquest havia venut a Joan Foret, oncle de Margarit, D-324, f 199v; i permutava el benefici de sant Martí, de Peralada, amb el benefici de santa Elena, de la Seu, del qual havia estat titular el 1663 només per procedir a una permuta, D-324, f 253v. Al cap de deu anys, el 1679, insta i obté el benefici de santa Elisabet, de Palamós, vacant per òbit de Joan Font, prevere, D-334, f 12r, al mateix temps que el vicari general li confirma la translació d'un personat llegat pel mateix Joan Font, i que Margarit permuta el benefici de Palamós amb Joan Gorgoll, per un personat fundat per aquest, D-334, f 22r i 58v. El 1684 prorrogava per una vida el personat fundat per Joan Gorgoll, i el cedia a Joan Agustí Font, prevere de Calonge, D-339, f 184r i 185r. L'any 1690 torna a ésser actiu en matèria beneficional: permuta el benefici de santa Elena, de la Seu, amb el benefici de sant Joan, de l'hospital de Calonge, que obtenia un homònim Montserrat Margarit, probable nebot, al qual el vicari general confirmava el benefici de la Seu: D-345, f 87r i 88r. Aquest segon Montserrat Margarit, el 1684 havia instat i obtingut el benefici de sant Joan, de l'hospital de Calonge, D-339, f 52v. El 1698 el Montserrat Margarit oncle encara posseïa la sagristia de Calonge, i el vicari general li confirmava la translació d'un personat que li llegava Joan Marturià, D-352, f 201v. El 1709 permutava la sagristia de Calonge amb el seu nebot, dit en el document de permuta Francesc Montserrat Margarit, a canvi d'un personat que aquest posseïa, D-363, f 128v.

XXXVI

1. Folis 197r-199r. f 197r, *inc.*: "Jesus Maria Joseph. Pro Francisco Ventós⁷⁹ Presbytero Villae Oloti contra Raphaelem Feu y Puigrubi⁸⁰ de Caralto ...".

F 199r, *exp.*: "... Ex quibus omnibus in favorem dicti Reverendi Francisci Ventós concludendum censeo Saluo etc."

2. Identificació de l'autor i obra: ANÒNIM, *Pro Francisco Ventós contra Raffaelem Feu*.

F 200 en blanc.

XXXVII

1. Folis 201r-202r. f 201r, *inc.*: "Vista la clausula del Dret Patronat dels Beneficis fundats per Sagimon Solà,⁸¹ com tambe las aduertencias y Dubtes proposats en lo paper adjunt ...".

F 202r, *exp.*: "... inter Christophorum Puig ex una, ac simon et fabrega ex alia referente Mallo. Scriba vilalba⁸² die 14 decembris 1713".

⁷⁹ Francesc Ventós és clergue, membre de la família Ventós de Sant Cristòfol les Fonts, que controla el benefici de sant Francesc, de sant Esteve d'Olot, al qual era presentat el 1694 per Francesca Ventós, D-349, f 217r. L'any 1700 obtenia el benefici de les santes Bàrbara i Magdalena, de Castellfollit, D-354, f 22v, i el 1701 gruaava sense èxit el dels sants Segimon, Cosme i Damià, de Sant Esteve d'Olot, vacant per òbit d'Isidre Ventós, al qual el presentava Joan Ventós i Papagalls, de Santa Maria de Finestres, D-355, f 22v. El 1703 era obtentor del benefici de sant Francesc segon, de Sant Esteve d'Olot, i el permutava amb un personat de Jacint Mitjà, prevere natural d'Olot, D-357, f 224r. El 1711 Joan Ventós i Papagalls el presentava al benefici de sant Francesc, de Sant Esteve d'Olot, que obtenia, A-38, f 208r; G-146, f 21r. Aquell any permutava el benefici del Santíssim, d'Olot, amb un personat de Julià Gelencas, sagristà de la Cellera, D-365, f 154r. No se'n sap res més fins al 1730, quan permuta el benefici de les santes Bàrbara i Magdalena, de Castellfollit, amb un homònim clergue Francesc Ventós, probable nebot, detentor del benefici de sant Epifani, de la Seu, D-384, f 1v, 2r. Del 1731 hi ha notícia que cedeix el personat fundat per Jacint Mitjà a Francesc Ventós, clergue resident a Girona, que reputen ésser nebot seu, D-385, f 111v. Era mort el 1741, quan el nebot Francesc Ventós instava i obtenia la collació del benefici dels sants Segimon, Cosme i Damià, de Sant Esteve d'Olot, vacant per òbit de Francesc Ventós, prevere major de dies [que no sabem quan l'havia obtingut], al qual el presentava Esteve Ventós i Papagalls, pagès de Sant Cristòfol les Fonts, propietari del mas Ventós de Finestres, D-395, f 54v, A-62, f 82r. L'oncle havia llegat al nebot el personat de Julià Gelencas, translació que el vicari general autoritzava el 1741, D-395, f 73r. El nebot, a més, succeïa l'oncle en el benefici de sant Francesc, de Sant Esteve d'Olot, amb tota naturalitat, el 1743, A-64, f 436r.

⁸⁰ Rafael Feu i Puigrubí va obtenir en virtut de sentència el benefici, que li fou conferit pel vicari general el 1791, D-355, f 42v

⁸¹ Segimon Solà fundà el benefici de santa Maria i sant Josep a la capella nova del claustre de la Seu i un altre a invocació de sant Segimon a Sant Feliu de Pallerols, G-116, f 165r-171r.

⁸² Francesc Vilalba és documentat com a escrivà de la Cúria de 1716 a 1729: D-370, f 42v; D-375, f 64r; D-380, f 239r; D-383, f 51r. El 1717 és procurador de Francesc Verdalet, clergue de Girona, D-371, f 135r. El 1722, com a marmessor subrogat de Pere Sanç, mercader de Sant Feliu de Guíxols,

2. Identificació de l'autor i obra: Iu CASSANY, [*Al·legacions sobre el dret de patronat dels beneficis fundats per Segimon Solà, en causa de Cristòfol Puig contra Simó i Fàbrega. Vic, 1708*].⁸³

F 202v en blanc.

XXXVIII

1. Folis 203r-206v. f 203r, *inc.*: “Dubium. An et cui spectet ducere verbum in obsequio prestando per capitulum ecclesiae Gerundensis domino Regi, absente vel impedito episcopo ...”.

F 206v, *exp.*: “... et contra Capitulum juxta tradita a Gracian. discep. 210. n. 55. et sequent. et ita speratur salvo semper etc.”.

2. Identificació de l'autor i obra: ANÒNIM, *Dubium. An et cui spectet ducere verbum in obsequio prestando per capitulum ecclesiae Gerundensis domino Regi, absente vel impedito episcopo [1710]*.

XXXIX

1. Folis 207r-208v. f 207r, *inc.*: “Jesus Maria Joseph. En lo fet consultat per part de Pere Coromina pages del lloch de Santa Pau y Casilda Sitjar y Fexes,⁸⁴ (*in marg*) natural y habitant del lloch de Crexenturri (*fidemarg*), Viuda relicta del quondam Anthoni Fexes,⁸⁵ en y sobre si la dispensacio Apostolica per aquells obtinguda per a contractar matrimoni, no obstant la afinitat in tertio gradu ...”.

F, *exp.*: “... Y axi ho sentan saluo semper etc. en barcelona, y setembre 12 de 1696. Debadloc. Dr. Francisco Ameller”.

2. Identificació de l'autor i obra: Francesc AMELLER, [*Informe sobre la dispensa papal per al matrimoni entre Pere Coromina, de Santa Pau, i Casilda Sitjar i Feixes, 1696*].

F 209 en blanc.

que el segle XV havia fundat el benefici dels sants Joan i Antoni a la parroquial de Sant Feliu, cedia al benefici un censal de 7.000 sous fundat per la universitat de Sant Feliu en data no precisada, D-376, f 29v. Déu n'hi do quant de temps podia durar una marmessoria! El mateix any era administrador de la causapia Civila, D-376, f 157v. El 1727 era fiscal subrogat a la Cúria, D-381, f 195r.

⁸³ Iu Cassany, Cristòfol Puig i Simó i Fàbrega són, probablement, vigatans; per això no els trobem documentats a l'ADG.

⁸⁴ El document de dispensa és a l'ADG, *Dispenses matrimonials, Impediments*, referència 1421.

⁸⁵ No documentat per ara a l'ADG.

XL

1. Folis 210r-213r. f 210r, *inc.*: “Gerundensis Canonicatus. Pro Reverendissimo Petro Paulo Mallol contra Assertum nominatum a Canonico Turnario Capituli Gerundensis ...”.

F 213r, *exp.*: “... pro qua iterum obsequentissime supplicamus. Quare etc. J. Antonius Gerardus.⁸⁶ Decisum fuit in favorem Dicti Mallol coram R. P. D. Lancetta lunae 25 junii 1714”.

2. Identificació de l'autor i obra: J. Antoni GERARD, *Pro Petro Paulo Mallol contra assertum nominatum a canonico Turnario capituli Gerundensis*.

XLI

1. Folis 213v-214r. f 213v, *inc.*: “Tarraconensis Canonicatus. Vener. 21 Februarij 1681 coram R. P. D. Emerio ...”.

F 214, *exp.*: “... non obstante coram Reverendissimo Bourlemont”.

2. Identificació de l'autor i obra: ANÒNIM, [*Sobre execució de lletres papals de provisió d'una canongia a Tarragona*].

F 214v en blanc.

XLII

1. Folis 215r-217v. f 215r, *inc.*: “Gerundensis de Vilabertran Canonicatus. Religiosus viuens extra Claustra si est ejectus a religione ...”.

F 217v, *exp.*: “... Gayol. ad req. 8. cansel. Glos. 15. § 1. n. 60. 61. et 81”.

2. Identificació de l'autor i obra: ANÒNIM, [*Notes diverses sobre intervencions del papa en qüestions beneficials*].

XLIII

1. Folis 218r-221r. f 218r, *inc.*: “Gerundensis Irregularitatis. Responsum pro Veritate. Oppugnata Gerunda per exercitum confederatum Hispaniarum Regi Filipo Quinto, quamvis ciuitas congruenti Militum praesidio muniretur, cives aliique connationales advenae, ac insimul Scolares tam laici quam clerici arma ultro ac libenti animo praesinxerunt ...”.

F, *exp.*: “... sic a beneficii et ordinum asequeione, omnino verius est solam difamationem de facto criminis aut impedimenti deficere, ne scandalum Populo praebeatur ut pluries iudicavit Rota (19). Quare. Quaestio de irregularitate in occidente ad propriam defensionem Julius Capon. tom. 3 discep. for. discep. 185”.

2. Identificació de l'autor i obra: ANÒNIM, *Responsum pro veritate in quaestione de irregularitate in occidente ad propriam defensionem*.

F 221v en blanc.

⁸⁶ No documentat per ara a l'ADG.

XLIV

1. Folis 222r-223r. f 222r, *inc.*: "La Qualitat de algun Benefici Ecclesiastich per a poderse immutar, ço es de Sacerdotal ferse Clerical ...".

F 223r, *exp.*: "... rosa de execut. lit. Apost. parte 1. cap. 6. n. 95, 104 et 112 et n. 5".

2. Identificació de l'autor i obra: ANÒNIM, [*Notes de dret benefical*].⁸⁷
F 223v en blanc.

XLV

1. Folis 224r-226r. f 224r, *inc.*: "Disputationes de beneficio jure devolutionis ab uno patrono ad alium praesentato, super praesentatione, seu posse Procuratoris ad praesentandum, et de qualitate residentiae praecisae, seu causativae. Gerundensis de Banyolas Beneficii ...".

F 226r, *exp.*: "... Et de distinctione si beneficium est fundatum in Ecclesia Simplici, ubi non datur Chori interventio, vel potius in ecclesia ubi residetur in choro, Fragnan. in cap. ut Abbates n. 88, et 105, de aetate et qualitate".

2. Identificació de l'autor i obra: ANÒNIM, *Disputationes de beneficio jure devolutionis ab uno patrono ad alium praesentato, super praesentatione, seu posse procuratoris ad praesentandum, et de qualitate residentiae praecisae, seu causativae.*

XLVI

1. Foli 227r, *inc.*: "Illustris et admodum Reverende Domine. Vacante per obitum etc. Ecclesia parrochiali etc. previo concursu ad normam S. C. Tridentini vel alias narra provisus extitit ab ordinario etc. in concursu aprobatus ...".

F 227v, *exp.*: "... et ut a lite recedatur disposuerit et ordinaverit Deum Optimum maximum pro incolumitate V. R. deprecantes. Altissimus etc".

2. Identificació de l'autor i obra: ANÒNIM, [*Esborrany per a sollicitar que un benefici proveït papalment amb motiu de "jus devolutum" per haver privat el rei al bisbe l'exercici de la seva jurisdicció, sigui transformat pel bisbe en personat i així en pugui disposar el beneficiat*].

Folis 228-303 en blanc.

⁸⁷ Al marge del f 222r, hom llegeix: "Estas doctrinas y Propositiones quedan aprobadas ex voto et juicio en lo proces que sobra la execucio de certas lletras Apostolicas se trova actitat penes lo Dr. Narcis Nalda, prevere y Regint lo Vicariat Ecclesiastich entre parts de Antoni Camps clergue qui produhi las ditas lletras Apostolicas, y lo Reverent Joseph Gilart prevere oposit a la execucio del any 1715 y de 1716, ahont se trovan la Sentencia y los vots en que esta fundada".

IV. ESCRITURA

1. Caixa d'escritura variable. És constant una caixa de 125 × 245, a columna tirada, amb impaginació 43 + 125 + 40 × 33 + 245 + 33 (F 18r).
2. Tipus de ratllat: tres plecs tabel·laris verticals. En alguns folis del principi es distingeixen algunes línies verticals traçades a punta seca: <<>>.
3. Tipus de lletra i mans: cursives derivades de la humanística, des de finals del segle XVI fins a principis del segle XVIII.
7. Timbres de la “Biblioteca | Seminari | de | Girona” al f 3r
8. Fragments impresos: a) “SENTENTIA BENEFICIALIS | LATA IN CURIA ECCLESIASTICA | Gerundae | *Die 8. Octobris 1708* | PER | ILLUSTRUM ET ADMODUM REVERENDUM | D. D. FRANCISCUM DE PUIG | V. J. D. CANONICUM, ET SACRISTAM | Secundum almae Sedis Gerundae, meritissimum | Vic. Gen. et Offic. Episcopatus | Gerundensis | *IN FAVOREM* | ILLUSTRIS ET ADMODUM REVERENDI | ANTONII QUINTANA | V. J. D. ET CANONICI DICTAE | Almae Sedis | *CONTRA* | REVERENDUM JOANNEM GISPERT | Presbyterum, et beneficiatum Parochialis Ecclesiae | Beatae Mariae Castilionis Empuriarum | *In Actis Francisci Lagrifae* | Gerundae: Ex Typ. Francisci Oliva Bibliop.” [1708-1709].
 - b) “EXEMPLARIS | SENTENTIA PROVISIONALIS | LATA 20. JULII 1709 | PER | ILLUSTRUM ET ADMODUM REVERENDUM DOMINUM | JOSEPHUM GALLART | PRESBYTERUM SACRORUM CANONUM ET JURIS | Civilis Doctorem, Sacristam Curatum Parochialis | Ecclesiae villae Figueriarum | (*ratllat*) CAPELLANUM HONORIS S. | C. M. domini Nostri CAROLI III Hispaniarum Regis | (quem Deus incolumem servet) [*fi de ratllat*] | necnon Dioecesis. | *IN CAUSA* | GERUNDENSIS BENEFICII SECUNDI, SVB | invocatione SS. Laurentii Martyris, et Antonii Confessoris parochialis Ecclesiae villae Episcopalis | *IN FAVOREM* | R. JOANNIS GRVART PRESBYTERI | Sacrorum Canonum Doctoris et Canonici Ecclesiae | Collegiatae Beatae mariae de Vilabertran | *CONTRA* | R. FRANCISCUM CORNEY PRESBYTERUM ET RECTOREM Ecclesiae Parochialis Oppidi de Fontclara. | *actuario Francisco Lagrifae Scrib. Maj. C. E. G.* | Gerundae: Ex Typ. Francisci Oliva Bibliop.”
 - c) “SENTENTIA LATA | *Die 28 Martii 1713.* | PER ILLUSTRUM ET ADMODUM REVERENDUM PETRUM PAULUM | Mallol Clericum V. G. et Off. Pro Illustrissimo, et | Reverendissimo D. D. Michaële Joanne de | Taverner, et Rubi⁸⁸ Epis. Gerun. | *IN CAUSA GERUNDENSIS* (sic) BENEFICII IN ECCLESIA MONACHALI VILLAE | Balneolarum Fundati vertente in curia Ecclesiastica Gerunden. | *IN FAVOREM* | DOCTO-

⁸⁸ Bisbe de 1699 a 1726. Cf. PONTICH, *Episcopologi*, f 115-124; DHC, III, 511, amb la bibliografia que s'hi cita.

RIS JOANNIS | PADRÓ ET SERRALS⁸⁹ PRAESBYTERI VILLAE | Aquelatae Dioecs. Vicen. | CONTRA | HIERONYMUM ROCHA⁹⁰ | PRAESBYTERUM VILLAE BALNEOLARUM | Scriba Franciscus Vilalba. | GERVINDAE. | ex Typ. GABRIELLIS Brò Bibliop. Anno 1713ⁿ [pel benefici de Sant Martí del monestir de Sant Esteve de Banyoles]. Girona, Gabriel Bró, 1713].

d) “AD MAJOREM DEI GLORIAM. | PRO | IURE DEVOLUTO | Nominandi et praesentandi ad | Canonicatum et praebendam | Ecclesiae Helenensis. | IN Favorem Illustris et Admodum R. JOSEPHI | SELVA,⁹¹ ejusdem Ecclesiae | Canonici Regiique Senatoris. JURIS PONTIFICII ALLEGATIONES”. PERPINIANI, *Typis Viduae FRANCISCI VIGE*, 1711, 20 pàg.

9. Copistes diversos.

11. Antigues signatures: cf. I, 1, c).

12. Notícies històriques: la correspondència entre les dades que forneix el ms. sobre persones, accions jurídiques, dates i resultats amb les que hem extret de l'ADG referents a les mateixes persones, accions jurídiques, dates i resultats, indica que el ms. fou compilat a Girona, segurament amb la finalitat de confeccionar un repertori d'arguments jurídics útils en els plets beneficials. El ms. revela el seu sentit pràctic rellevant si es té en compte que el(s) seu(s) compilador(s) coneixia(en) perfectament els resultats de cadascuna de les causes. El fet que avui sigui possible procedir a establir la correspondència entre el ms. i els fets històrics per mitjans arxivístics, diu quelcom sobre la riquesa documental de l'ADG, que deixem a la ponderació particular de cada lector.

⁸⁹ El 1716 l'escrivà de la Cúria Francesc Vilalba signava rebut a Joan Padró i Serrals, prevener d'Igualada, de 30 lliures de despeses processals, D-370, f 42v.

⁹⁰ El 1698 Jeroni Roca, clergue de Banyoles, fundava un personat dotat amb 500 lliures, i el permutava amb el benefici de sant Joan, de la Seu, que obtenia Miquel Vila, D-352, f 19v, 21r. Immediatament en fundava un altre dotat amb 150 lliures i el permutava amb el benefici de la mare de Déu de l'Escala, de Sant Esteve de Banyoles, de Miquel Pujades i Andreu, D-352, f 32r i 34r. El 1711 gruà endebades el benefici de sant Martí, de Sant Esteve de Banyoles, vacant per òbit de Miquel Vila, al qual havia estat presentat per Josep Descatllar, monjo de Sant Pere de Galligants, administrador de l'abat de Banyoles, D-365, f 116r. El 1723 permutava el benefici de santa Maria de l'Escala amb un personat de Josep Puig de la Bellacasa, D-377, f 208r.

⁹¹ A l'ADG consta que el 1670 Josep Selva permutava el personat que havia fundat amb Pere Camp, canonge de la Real, de Perpinyà, obtentor del benefici dels sants Julià i Basilissa, de Vinça, D-325, f 310v.

V. CONCLUSIÓ

1. Estat de conservació: la tapa I i els tres primers folis s'aguanten per un fil al primer nervi. El paper és de qualitat mitjana i està en bon estat de conservació.
2. Datació: segle XVII-XVIII.
3. Origen: gironí.
4. Propietaris i procedència: ADG.

Apèndix II

Gerundensis irregularitatis responsum pro veritate: BDSG, ms. 18, f 218r:

Oppugnata Gerunda per exercitum confederatum Hispaniarum Regi Filipo Quinto, quamvis civitas congruenti militum praesidio muniretur, cives alii-que connationales advenae, ac insimul scolares tam laici quam clerici arma ultro ac libenti animo presinxerunt. Durante obsidione cives alii-que connationales advenae ac expugnatores ad invicem conflixerunt, unde hinc inde fuit estrages mortuorum subsecuta, scholares autem unanimiter excubias et praetenturas satagerunt, et partim agrediendo limina civitatis invaserunt obsesores et partim noctu propugnaculum divi Agustini munierunt, falso tunc rumore invasionis esparso, hostibus exploserunt, binosque milites ab urbe ad obsesores transfugientes occiderunt, vel saltem probabiliter et discrete an neces transfugarum essent propria manu subsecutae dubitarunt. Unde, orta contentione an praehabiti scholares essent irregularitate irretiti saltem ad effectum assequendi beneficia et sese promovendi ad primam tonsuram vel alios ordines, videtur mihi respondendum affirmative.

Nam praemissa distinctione super justicia et injusticia belli ut in bello justo ad contrahendam irregularitatem requiratur factum aliquod particulare manu propria vel consilio subsecutum ex quo insurgat occisio vel mutilatio aut saltem dubium mortis vel mutilationis, in bello autem sufficiat concursus saltem in genere ad homicidium aliena manu subortum de qua distinctione⁹² non (F 218v) videtur haesitandum de irregularitate scholarium generaliter praesupposita ipsorum aliquali concursu saltem in genere ad homicidium ut depromitur ex facto. Quoniam quidquid foret de justicia belli respectu Principis illud indicentis, verumtamen respectu scholarium civium aliorumque connationali-um advenarum dimicantium erat prorsus injusta, nam cum Ge-

⁹² Rota parte 14 recen. des. 355 per tot, et sig. n. 11 et des. 459 per tot, et parte 18. tom 1, des. 148 á n. 7 et parte 2, des. e, n. 5. Fagnan. et alii repeten. ad Cap. *Petitio tua de Homicidio*. Covarrub. var. resol. tit. de irregularitate parte 2, § 3, et Rota penes Farinae tom. 1 des. 260.

neralibus Comitibus, Cathalonia tota fidelitatem Filipo Quinto jurasset, non poterant dicti scholares nec caeteri Gotolani absque violatione iustitiae commutative adversus ipsius exercitum propugnare juxta terminantem Des. text,⁹³ praemaxime cum non praecesserit usque adeo Summi Pontificis absolutio et relaxatio vinculi praehabiti juramenti, imo e contrario impartitus fuit facultatem puniendi ecclesiasticos usque ad pena capitis aberrantes a tramitibus fidelitatis, quoniam indubium est juramentum fidelitatis obligare vasallos ante obtentam absolutionem a Pontifice Maximo, cuius solius est huiusmodi juramentum relaxare.⁹⁴ Bellum autem ad effectum inducendae irregularitatis ex morali et generico concursu ad homicidium sufficit ut sit injustum respectu dimicantium, quamvis aliis videatur justum respectu Principis illud indicentis, ut habetur in casu deciso per Rotam.⁹⁵ ubi bellum quantum ad Bernardinum dimicantem fuit iudicatum injustum, quamvis respectu Principis in prima decisione in eadem causa emanate (F 219r) quae legitur⁹⁶ fuerit justum existimatum et decisum, quibus Rotalibus des. stipulatur concors sententia doctorum asserentium ad effectum irregularitatis bellum injustum reputari cum persona militans est ecclesiastica, quia primo loco recenset inter quinque requisita pro ineunda iustitia belli ad hunc effectum ut praelians sit saecularis,⁹⁷ quae sane circumstantia per se sola est potens reddere bellum injustum respectu praeliantium, cum parvi faciat pro metienda Principis iustitia ad gerendum bellum, futurus ille et contingens eventus praeliandi laicos vel clericos.

Haec omnia luculenter confirmantur inspecto radicitus negocio, nam in bello justo irregularitas non contrahitur ob aliquam juris peculiarem dispositionem statuentem irregularitatem in individuo contra milites in bello justo praeliantes secuto homicidio, sed juxta sanctiones canonicas et generales⁹⁸ infligentes irregularitatem adversus homicidas et alios quomodolibet concurrentes ad occisionem, quae quidquid sit an extendatur in casu quo solus concursus est injustus occisio autem justa, ut convincit exemplum clerici or-

⁹³ In cap. de forma 22, qu. 5.

⁹⁴ Caput aliu. et sequent, et ibi repeten. 15 qu. 6. Abbas in capite quarto, n. 8 de iurejurando. Asor lib. II, cap. 9 qu. 4. Condit rex in capite *Maiores De Bapismo* et ibi repeten.

⁹⁵ Dicta parte 14 recen. des. 459, n. 4.

⁹⁶ Eadem parte 14, des. 355.

⁹⁷ Baldus consil. 439. vol. 5. Fagnan in dicto capite petitio tua de homicidio n. 3. Rota parte 14 dicta des. 459. n. 5.

⁹⁸ Textuum in cap. *Si quis viduam* 50 distinct. Cap. *Sicut dignum de homicidio*. Cap. *Quantum*. Cap. *Saepe* et Cap. *si duo* eadem distinct 50.

tantis milites in bello justo occisionem in individuo desumptum á doctoribus ex dispositione dictorum textuum,⁹⁹ tamen nullo contradicente ambit casus in quibus est ultra concursum, occisio partier est injusta, ut exemplificant doctores praeter bellum injustum in associatum occisorem eo fine ut si necessitas postularet eum defenderet, quanvis alias conatus sit necem disuadere, nam cum ex eius praesentia aliquod robur accrescat associato et timor adversario (F 219v) incusiatur, insidit in irregularitatem, quia injuste sua praesentia saltem remote concurrat injustae occisioni.¹⁰⁰ Vnde cum in scholaribus eadem punctim militent rationes quia, ut diximus, ad minus generico concursu influxerunt ad occisiones commissas per cives et alios connacionales advenas, et tam dictus concursus quam praefatae neces forent prosus injustae, cum per utrumque factum frangatur fides, et obligatio suborta a praehabito fidelitatis juramento, non igitur superest via ad exemplum praeliantium in bello injusto irregularitatem ambigendi.

Et praeciso adhuc articulo justitiae belli et fidelitatis juramenti, ac in terminis belli defensivae et justae, non videntur scholares excusandi ab irregularitatis incurso, saltem illi qui propria manu obsessores occiserunt vel dubiam habent concientiam occisionis vel mutilationis, nam occidentes aut probabiliter dubitantes de occisione (praeter infantes, furiosos et dormientes), tunc demum liberantur ab irregularitate cum versamur in terminis Clementinae *Si furiosi, de homicidio*, utpote necessitates inevitabiles, quod solum contingit in eo qui mortem aliter vitare non valens suum occidit invasorem,¹⁰¹ ad quod sola defensio non suffragatur, si necessitas non est omnino inevitabilis,¹⁰² quapropter si quis deformet aliquem ob necessariam patriae defensionem in currit irregularitatem, quamvis alia omissa deformatione civitas obsessa caperetur, dummodo non deficient (F 220r) milites, qui civitatem obsessam custodiant, quia tunc res servatur in puris terminis merae defensionis patriae, et non reducitur ad cancellos dictae Clementinae, scilicet defensionis personarum;¹⁰³ nec refert patritios teneri ex justitia ad defensionem patriae,

⁹⁹ Rota parte 14 recen. dict. des. 355, n. 11 et passim indubie.

¹⁰⁰ Repetentes in cap. Sicut dignum de homicidio Fagnan in cap. ad Audiendam eodem titulo á n. 29. Rota parte 1 recen. des. 260 á n. 3.

¹⁰¹ Late Fagnan pluribus citat in dicto cap. *petitio tua* á n. 3. Covarrub. in clement. *Si furiosus de homicidio* 2 parte relect. § 3, n. 2.

¹⁰² Cap. *Si quis* Videatur distinct. 50.

¹⁰³ Referunt Fagnanus in dicto cap. *petitio tua* á n. 3 usque ad finem. Navar. un manual cap. 27 n. 213. Marian Sorin. in dicto cap. *petitio tua* not. 1 et ibi Abbas. 2 et in cap. *Ad Audientiam* n. 275 de homicidio. Bann, 22, qu. 4, n. 1, dub. 41, vers. huius rei expositione.

quoniam vinculum justitiae non alterat irregularitatem, nam filius de jure gentium tenetur patrem defendere,¹⁰⁴ et insimul eodem vinculo unusquisque arctatur ad defensionem proprii honoris et famae,¹⁰⁵ et nichilominus qui occidit invasorem patris vel honoris, quamvis non supetat alius defensionis modus absolutum est in irregularitatem incidere, ut pluribus citatis docet.¹⁰⁶ Quorum genuinam dicendi rationem assignat Fagnanus ubi supra n. 10, sub his verbis: Cum ergo regula sit quod irregularis efficiatur qui aliquem interficit aut mutilat, nec ab hac regula reperiuntur excepti nisi casus furiosi, infantis seu dormientis, et illius qui mortem aliter vitare non valens suum occidit vel mutilat invasorem, ut in dicta Clementina, stabimus regulae quamdiu non probatur exceptio, quam rationem comprobat Pignatellus dicta consult. 20, n. 5, ibi: Nam de jure comuni. Hodie autem limitat jus dictam Clementinam et in limitatione solum fit mentio de necessario defendente propriam vitam, Igitur quoad alios remanet jus commune in suo robore. Unde cum scholares non essent in terminis necessitatis inevitabilis, scilicet defensionis rerum et personarum, quia civitas (F 220v), ut suponimus, erat congruenti militum praesidio munita, non poterunt (adhuc suposita justitia belli) propria manu pugnando obsessores interficere absque irregularitatis incurso.

Nec refert occisiones per scholares commissas, saltem per eos qui propugnaculum muniebant, casuales fuissent, quia ipsi obsessores et non transfugas occidere intendebant, ac proinde cum suposita justitia belli operam darent rei licitae (saltem layci), non insiderunt in irregularitatem; quia absolute juris est neces casuales commissas dando operam rei illicitae irregularitatem non inducere.¹⁰⁷ Nam respondetur praehabita theoreticam solum procedure quando occisio est causalis simpliciter, videlicet quando ullo modo intendebatur, secus autem quando est solum casualis secundum quid, id est objective, quia tunc eadem irregularitas contrahitur, quia incurreretur ex occisione volita et intenta.¹⁰⁸ Scholares autem revera animum habuerunt occidendi obsessores,

¹⁰⁴ Leg 1, § *Jus gentium de justitia et jure*, cap. *fortitudo* eo per tot 23, qu. 3.

¹⁰⁵ Cap. *Non sunt audiendi* 11, qu. 3.

¹⁰⁶ Fagnan in cap. *petitio tua* n. 3, 9, et co. Navarr. in manual. cap. 27, n. 213 et contrarium accerere ait Navarr. esset mille decisiones in theorica et praxi receptas sine sufficienti ratione mutare. Ídem Fagnanus in capite *Suscipimus de homicidio* n. 16 et sequent. Pignatell. tom. 1, consult 20, n. 5.

¹⁰⁷ Cap. *Clerico*, dist. 50. Fagnan in cap. *Ad Audientiam de homicidio* n. 21 per tot.

¹⁰⁸ Barbos. in cap. *Exhibita 22 de homicidio* n. 3. Fagnan. in cap. *ad audientiam de homicidio* n. 68 e sequent. D. Thomas 1.2. qu. 16, art 3, et ibi Caietanus facit glosa in ap. *Si vero il Secundo de Sent. Excommunicat.*

acque ideo necando transfugas in eandem irregularitatem insiderunt, quam alias contraxissent ex obcessorum occisione.

Pro coronide non praetereundum ex hucusque late firmatis inficiari non posse praefatos scholares esse saltem de irregularitate difamatos, unde cum nos principaliter disputemus de irregularitate ad effectum assequendi beneficia et promotionis ad ordines (F 221r), procul dubio sensendi sunt irregulares, nam quamvis ad effectum poenae formalis privationis beneficii jam obtenti ac juris valide ac perfecte quaesiti requiratur criminis aut impedimenti, concludens et perfecta probatio,¹⁰⁹ ad vero ad effectum repellendi a jure quarendo et sic a beneficii et ordinum asequitione, omnino verius est solam difamationem de facto criminis aut impedimenti sufficere, ne scandalum populo praebeatur ut pluries iudicavit Rota.¹¹⁰

Quare etc.

Quaestio de irregularitate in occidente ad propriam defensionem Julius Capon, tom. 3, discep. form. discep. 185.

Apèndix III.

Esborrany o model d'instància per sollicitar que un benefici proveït papalment amb motiu de "jus devolutum", per haver privat el rei al bisbe l'exercici de la seva jurisdicció, sigui transformat en personat i així en pugui disposar el beneficiari: BDSG, f 227r:

Illustris et admodum Reverende Domine.

Vacante per obitum T. Ecclesia parrochiali T. previo concursu ad normam S. C. Trident. vel alias *narra* provisus extitit ab ordinario T. in concursu aprobatu et tamquam dignior electus, et vigore collationis sibi factae in possessionem huiusmodi fuit immissus, et in ea reperitur, prout ex instrumento collationis et possessionis, quae producuntur, aparet.

Cum autem dicta provisio ab ordinario (ob notorium domini Episcopi impedimentum, qui scilicet interdictus erat per regiam potestatem in exercitio suae jurisdictionis) executi fuisset post lapsum terminum sex mensium, á jure ordinariis et inferioribus collatoribus in similibus vacationibus praescriptum, Dr T. in Romana Curia residens de eadem Parrochialis Ecclesia jure devoluto Auctoritate Apostolica provisus fuit, Bullasque in forma gratiosa in

¹⁰⁹ Ex late conjectis per Lucam *de beneficiis* disc. 10, n. 4.

¹¹⁰ Ut est videre parte 14 recen. des. 38, 172, 267, 301, 305 et 366 per tot Lhuca *de Benef* disc. 30 per tot et signanter n. 5.

sui favorem obtinuit cum executoria in calce illarum expedita his in partibus directa, quae similiter ad docendum de suo jure exhibentur.

Hisque de causis praenominati oratores ad tuendum suum jus ad litem devenire necesse erat, cupientibus tamen anfractibus litis sumptibusque et expensis parcere, tanquam pacis amatores, et ut a lite recaderent bonoque pacis obtatae fruerentur, cogitarunt Dominationem Vestram in Arbitrum eligere, prout cum praesenti omni meliori modo quo de jure possunt eligunt, Dominationemque vestram exorare, prout humiliter exorant, quatenus dignetur ipsos oratores componere et inter se concordare super jure et prententione illorum circa dictam provisionem.

Et ad [...] animum V. D. et ut facilius pateat via addictum Arbitramentum et praeccludatur via comminatae liti, exponunt quod, si placuerit V. D., praenominatus Dr. T., provisuus Apostolicus renunciabit omni et cuicumque juri sibi in et ad dictam Parrochiale competenti vigore dictae gratiae Apostolicae in favorem dicti T. provisi ab ordinario, isteque remanebit in sua possessione. (F 227v) Praerelatus vero provisuus ab ordinario pro jure competenti dicto proviso Apostolico instituet et fundabit unum personatum seu personale beneficium in T. Ecclesia, solitis et assuetis clausulis ex [espai] ll. [espai] ss. fructiferis dotatum, quod conferatur prima vice dicto T. habeatque facultatem illud resignandi ac permutandi ac in pias causas disponendi seu aplicandi, prout in similibus est fieri solitum. Et ex alia parte eidem T. dabit et solvet [espai] ll. [espai] ss. in refectionem sumptus ab ipso pro expeditione Bullarum et aliorum subsecutorum facti.

Promittentes omnes nos et alter nostrum estare juri et vti filii obedientiae mandatis Vestre Reverentiae obedire, concordiam seu Arbitramentum quodcumque super praedictis faciendum acceptare, emologare, et ad debitam perducere executionem, prout V. R. pro bono pacis et ut a lite recedatur disposuerit et ordinaverit, Deum Optimun Maximum pro incolumitate V. R. humiliter deprecantes.

Altissimus.

[Recepció de l'article: 23-1-2014]

[Acceptació de l'article: 6-5-2014]